

ФЛАШ ГОРДОН

ШТА САМ ОВИМ ПОСТИ-
ГАО? ОСТАЉУ И ДАЉЕ У КА-
РАНТИНУ... САМО БЕЗ
СНОВА И БЕЗ ДЕЈА...

А ШТА САМ И
ОЧЕКИВАО ЗА КР-
ШЕЊЕ НАРЕЂЕЊА...
ОРДЕН?

ИЗГЛЕДАШ НЕШТО
ПОГРУЖЕН, СТИВЕ!
НИСИ ДОБРО СПА-
ВАО?
РУЖНИ
СНОВИ?
НИСУ ПРИМЕТИЛИ
МОЈЕ ОД-
СУТСТВО!

ТЕЛЕФОН,
СТИВЕ!

БРИЊУЛА
САМ СЕ...
КАКО СИ?
ОДЛИЧНО,
ДЕЈА... ХВАЛА...
СВЕ ЈЕ У
РЕДУ!

ХЕЈ! ПРЕКИНУЛИ
СУ НАС! ЧУО САМ
ОТУД... КАО ДА ЈЕ
АЛАРМ!
И ОВДЕ ЈЕ! СИРЕНЕ!
НЕШТО СЕ ДОГАЂА!

ДАЈУ НАМ СВЕТАЛОС-
НЕ ЗНАКЕ СА САТЕЛИТА...
И СИРЕНЕ ЗАВИЈАЈУ!
ЦЕНТРАЛА...
ПРЕКИНУЛИ СУ МЕ! МО-
ЖЕТЕ ЛИ ОПЕТ ДА МИ
ДАТЕ БЕЗУ?

ДЕЈА... ШТА СЕ
ТО КОД ВАС
ДОГАЂА?
СТИВЕ!
ТО ЈЕ СТРАШНО...
КОСМИЧКА
КУГА!

КОД НАС НА
САТЕЛИТУ ПЕТ
СЛУЧАЈЕВА
ОБОЛЕЊА!

ИЗМЕЂУ
КАРАНТИНСКЕ
СТАНИЦЕ И САТЕ-
ЛИТА ЈЕ ПЕТ МИЉА
ВАКУУМА...

...КАКО ЈЕ КУГА
МОГЛА БИТИ
ПРЕНЕТА НА
САТЕЛИТ?
СТИВЕ...
ДА ЛИ ЈЕ
МОГУЋЕ...?

ДЕЈА!
МОРАМ ДА
ПРЕКИНЕМ!
ЈАВИЋУ СЕ
КАСНИЈЕ!

**КРОЗ
ВЕКОВЕ**

**ФАЛСИФИКАТОР
ШЕКСПИРА**

Године 1805. у Лондону је била објављена занимљива књига „Признања Вилијама Хенрија Ајрледа која у себи садржи поједино сти његовог фалсифи-

ковања Шекспирових комада“. Овај смели фалсификатор стварно је поставио на сцену неколико тобоже Шекспирових трагедија о чему је подробно испричао у овој својој књизи. Истовремено је он свим својим читаоцима дао рецепт како треба састављати „шекспировске комаде“.

Песникова игра

Знаменити турски песник и филозоф Целалудин Руми Мевлаџа (1207 — 1273) волео је не само да пише, већ и да рецитије своје песме. Његов начин рецитовања био је необичан чак и за његово време: док је рецитовао своје стихове, он се увек бесмучно вртео у игри која је направила на прави вихор.

**Плата за
здравље**

Стари кинески царевни имали су необичан систем награђивања својих дворских лекара. Цар је држао четири лекара који су своје плате примаали сваке седмице. Међутим, чим

би се цар разболео исплата награда је обустављана да би била обновљена тек после царевог оздрављења. Како су хронике забележиле, кинески цареви боловали су веома ретко.

У ОВОМ БРОЈУ: Три обећана авиона. Хлеб на гриву. Облакодери Вавилона. Из вебра неба. Живојиниње лењивци. Весели са сликама. Жива рачунаљка. Анејдоше. Сириј.

Ripley's Веровали или не!

КУЛА ТРАГЕДИЈЕ
У ЕДЛЕРУ (ШВАЈЦАРСКА)
У СВАЂИ ОКО ТОГА КО ЈЕ
КРИВ ШТО ЈЕ ТОРАЊ КРИВ,
ЗИДАР ЈЕ ГУРЊО У РЕКУ
ДРВОДЕЉУ И ОВАЈ СЕ УДА-
ВИО - А ЗИДАРУ ЈЕ ЗБОГ
УБИСТВА ОДРУБЉЕНА
ГЛАВА...

628
© King Features Syndicate, Inc., 1964. World rights reserved.

**ЧОВЕК КОЈИ ЈЕ
УМРО ОД СМЕХА!**

ВАЛТЕРУ РОСУ ПОЗНАТОМ
АДВОКАТУ ИЗ ЕДИНБУРГА (ШКОТ-
СКА) УЧИНИО СЕ ЈЕДАН ОД ВИ-
ЦЕВА КОЈИ ЈЕ САМ ИСПРИЧАО
ТОЛИКО СМЕШАН ДА СЕ НЕПРЕ-
КИДНО СМЕЈАО 4 ДАНА И НОЋИ -
И УМРО ЈЕ СМЕЈУКИ СЕ!
(ОД 7-11.МАРТА 1789)

**ДВАНАЕСТОЖИЧНА
РАЈСКА ПТИЦА**

ДОБИЛА ЈЕ ТО ИМЕ ПО
12 ГОЛИХ БАДРЉИЦА
КОЈЕ ЈОЈ ШТРЕЧЕ ИЗ
РЕПНОГ ПЕРЈА.

НАЈСРЕЋНИЈИ ВОЈНИК У ИСТОРИЈИ

ФЕДМАРШАЛ ЛОРД ЏОН ЛИГОНЕР (1680-1770)
КОЈИ ЈЕ СЛУЖИО У ЕНГЛЕСКОЈ ВОЈСЦИ 61 ГОДИНУ
БИО ЈЕ У БИЦИ КОД МАЛПЛАКЕТА ПОГОЂЕН 23
ПУТА - А ИПАК ЈЕ ИЗИШАО ИЗ њЕ БЕЗ
ОГРЕБОТИНЕ!
СВА 23 МЕТКА ПРОБИЛА СУ МУ ОДЕЛО НЕ ОКРЗНУВ-
ШИ МУ КОЖУ (11. СЕПТЕМБАР 1709).

ЗЛАТНЕ РИБИЦЕ

ИМАЈУ ЗУБЕ НЕ
ДУЖ ЧЕЉУСТИ,
ВЕЧ У ГЛAV.

ХРАБАР КАО — ЗЕЧИЦА

Двобој који се недавно одиграо у Аустралији оповргао је сва дубоко укоревана схватања о плашљивости зечјег племена.

У стају где се налазила питома зечица по имену Волтина увукла се метар дугачка мрка змија — једна од најопаснијих отровних змија у Аустралији. Змија и зечица... рекло би се да је исход овог сусрета био већ унапред од-

лучен. Али, змија је у стаји наишла не на страхом парализовану зечицу, већ на неустрашивог борца. Зечица се прва бацила на змију: гребла ју је ноктима и уједала све док змија није престала да се миче.

Часопис „Аустралијска пошта“, доносећи вест о овом случају, са правом је назвао Волтину „најхрабријом зечицом у Аустралији“.

104 ЧАСА НА ЖИЦИ

Житељи шведског града Вингокера могли су нешто више од четири дана и ноћи да у свом градском парку посматрају необичан приказ. Двадесет двогодишњи Руно Улсон, родом из града Кумла, одлучио је да

обори светски рекорд у стајању на жици и у томе је успео: престајао је 104 часа и 25 минута. За то време Улсон је, да стојећи не би заспао, попио сто шољица црне кафе.

ДОМ СЕ САМ ГРАДИ

Стигавши на Месец, космонаути налазе на њему кућу коју је неко подигао. Неко? Не, дом се подигао сам, без њемира. Ово вам, свакако, личи на фантастику, али...

Пре неколико година Америчка геофизичка федерација добила је задатак да измисли дом који би се дизао сам, без човековог учешћа.

Недавно је поручиоцу био приказан модел, тачније прави „самозидачући“ дом само у мањим размерама.

Будући дом, савијен у компактан пакет да би се лакше доставио на место одређења, стао је да се надувава и развија да би веома брзо примио свој коначни облик. Али, такав још није био погодан да

би се живело у њему. Његови зидови, начињени од тканине прожете синтетичким смолама, били су меки и неотпорни. Одмах после гаса за надувавање почео је да избија и гас-катализатор под чијим се утицајем смола полимеризовала и после два часа постала тврда и отпорна као што пластмаса и треба да буде.

Кућица је издржала пробо оптерећење које је не колико пута премашивало њену сопствену тежину. Подизање „самоподижуће кућице“ извршено је у вакуумској комори у којој се могу стварати „космички услови“.

ТРКА ВЕТЕРАНА

На 110 миља дугачком путу што води од Њу Делхија до дворца Бхаратпура недавно се могао посматрати занимљив приказ: шкрипећи и стењући, обавијени плавичастим димом испуних гасова, тандракали су нешироким коловозом аутомобили који као да су били извучени из познатог Фордовог музеја аутомобилизма у Детроиту. Била је то трка старих аутомобила за награду делијског листа „Стејтсмен“.

Финиш се налазио на самим вратницама дворца махараџе од Бхаратпура који је и сам учествовао у трци за воланом свог „ролс-ројса“ из 1922. године.

Стази од 110 миља (176 километара) нису били дорасли сви учесници трке: од 26 кола до циља је стигло свега 23. Победник је био сопственик једног средњег „ролс-ројса“ из 1912. године, махараџа Набхи.

ПРОНАЂЕН ПРЕДАК ДИНОСАУРУСА

У Басутоленду, у Јужној Африци, ископане су кости неке животиње која је живела пре око 220 милиона година и која би, према мишљењу научника, могла бити предак диносауруса.

Док је циновски сисар диплодокус био висок 12 и дугачак 30 метара, овај „минијатури цин“ је висок свега 2 метра а дугачак дванаест.

Кућица »башња«

Из речника Американке Луси Макартур, из места Ирвингтон, у држави Џорџија, на „необјашњив“ начин почео је да ниче кактус. У ствари, највероват-

није је да речник није дуго употребљаван и да се између корица током времена створило погодно „земљиште“ за развој кактуса.

НЕОБИЧАН ПАР

Брачни пар по имену Ландхофер из града Денвера, држава Колорадо, САД, заиста је мало необичан пар. Наиме, отац му је звао се Годфри Ланд-

хофер, а и отац жене имао је исто име и презиме. Иначе, они нису били ни у каквом сродству.

Оба оца, и мужа и жене, тј. оба Годфрија Ландхофера имали су сваки по једног брата и по две сестре. Браћа су имала име Рајнхард, а сестре Кети и Мери.

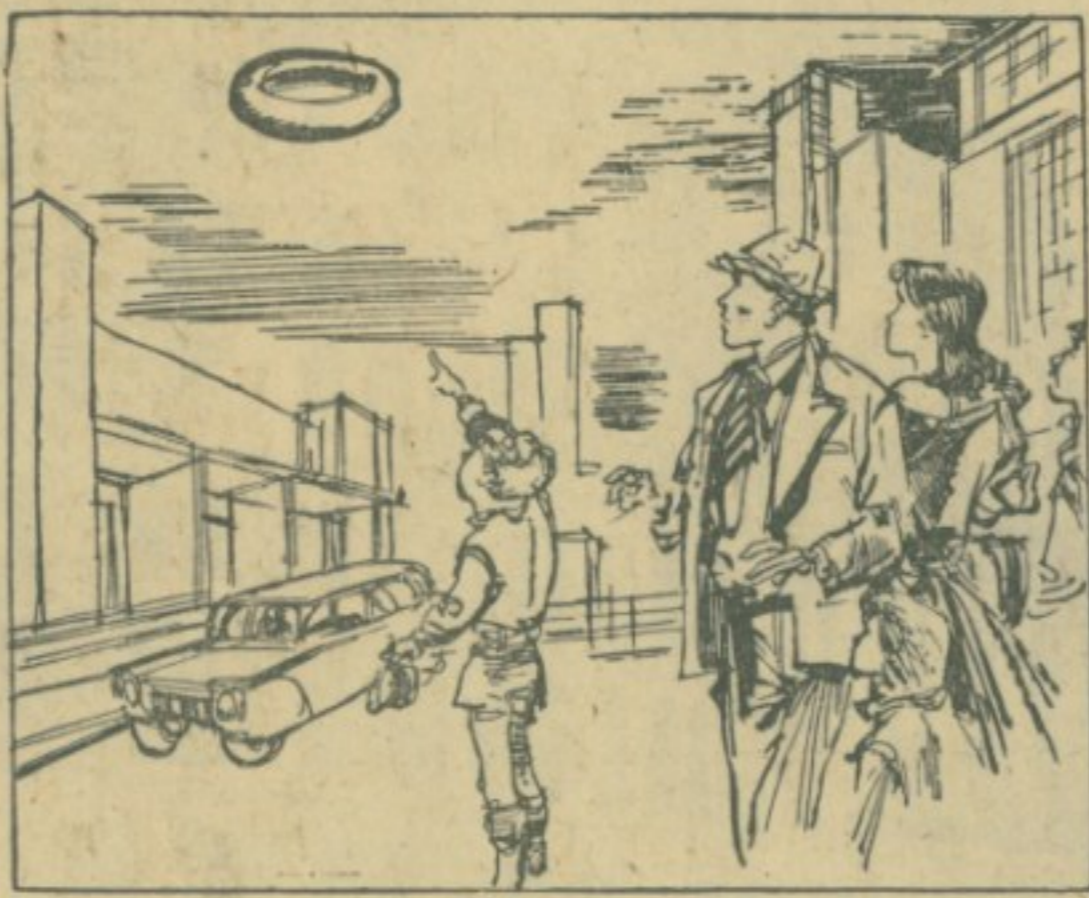

Чак и становници Холи-вуда, иначе презасићени сензацијама и необичним догађајима, изненађено су и помало уплашено гледали како се један огроман, жут „летећи тањир“ полако и без шума спушта према њиховом граду. Узбуђење се стишло тек када им је један службеник, који је стигао са оближњег аеродрома, објаснио да необични предмет није никакав међупланетарни брод, већ обичан гумени чамац за спасавање који је испало из једног авиона морнаричког ваздухопловства и аутоматски се надувао.

Из ведрa неба понекад падну најнеобичнији предмети. Тако се недавно сопственица једне бензинске станице у Лос Анђелосу простила када се, изненада, из ведрa неба, лепршајући на поветарцу спустила једна војничка кошуља — блуза и пала јој на крило. Из докумената која су била у њеној торби дознала да је сопственик кошуље свега неколико минута пре тога узлетео са оближњег међународног аеродрома. Али, како је он изгубио своју кошуљу остала је тајна. Можда му је било — врућина.

Мајсторишући нешто око своје куће у Сиднеју, неки Карл Горбах чуо је како је неки предмет пробио кров на његовој остави за алатке у дну дворишта. На крову оставе он је заиста открио прилично велику рупу, али то није било све: једно окно на прозору оставе било је разбијено, док је у трави, испред прозора, лежао један француски кључ тежак готово килограм. Погледавши увис, Горбах је опазао

ИЗ ВЕДРА НЕБА...

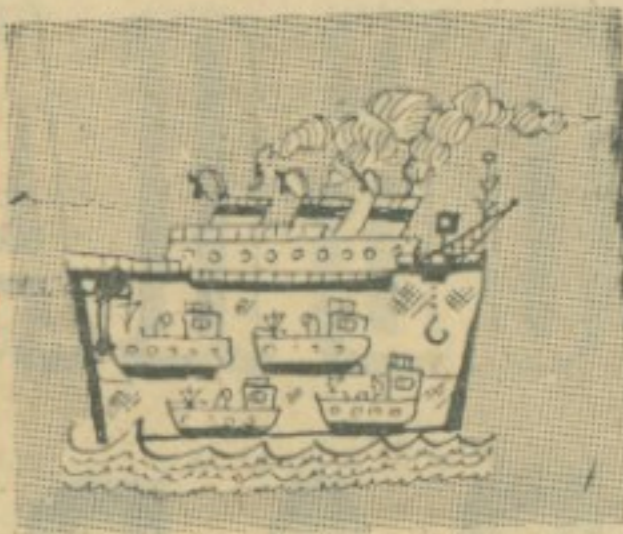

ваздушни балон-летелицу метара висине. Ствар је који се лелујао на око 500 била јасна; неки заборавни

мајстор са узлетшта заборавио је кључ на ивици корпе привезане испод балона. Алатка је склизнула кад је балон већ био у ваздуху, пала је на кров и пробила га, а затим је у косом лету разбила окно и нашла се опет напољу, на трави.

Један прстен-печатњак испало је из авиона у лету и погодио је у главу Ану Бригс из Сакраменто. Као веома савесна и поштена особа Ана Бригс се потрудила да открије путника из авиона коме је прстен припадао. За њен труд, сопственик прстена послао јој је леп поклон. Прича о овом догађају доспела је и у новине и њу је, пуким случајем, прочитао и један адвокат у Немачкој који је годинама већ покушавао да открије место боравка Ане Бригс да би је известио да јој је неки њен преминули ујак, његов клијент, оставио тестаментом 140 милиона динара.

ШЛЕПОВИ У БРОДУ

Необичан брод „полаже и спит“ у Јапанском мору. Брод је огромних размера и натоварен је моторним поморским шлеповима. Бродови се укривају на матични брод у неколико спратова. Стигавши у луку, са брода се не врши исто вар, већ брод отвара вентиле баластних одељака и тоне. Шлепови остају на површини воде и одлазе на истовар. Међутим, из потонулог брода вода се испушта и он поново исплови на површину. После извесног времена брод поново прима у своју утробу шлепове с новим товаром и одлази на нову пловидбу. У чему је смисао овог система који на први поглед из

гледа необичан и сложен? Утовар и истовар шлепова је једноставан посао који се може обавити у свакој луци, чак и у оној која не располаже техничком опремом потребном за истовар океанских теретних бродова. Поставља се још једно питање: зашто брод не тегли шлепове по караванском систему? Караван шлепова креће се веома споро, а поред тога њега може да разбија и потоци чак и осредња бура која међутим брзом и великом броду-контејнеру не може да нзуди.

Електронски »Гете«

Амерички математичар Ричард Реген, који је досад композиционо роботе шахисте и композиторе, начинио је сада и један електронски мозак који пише стихове. Недавно је приказао свог робота-песника представницима штампе. Проналазач је најпре „нахрањив“ робота упутствима и наредбама у стилу познате Гетеове песме „Изнад свих врхова влада мир“. Прва песма коју је после тога робот испевао гласи овако:

„Мрачно су се преломила
мирна стабла
Под ведрим сунцем,
Док срце слушаше
Како се брзи Месец њутке,
заустваља.“

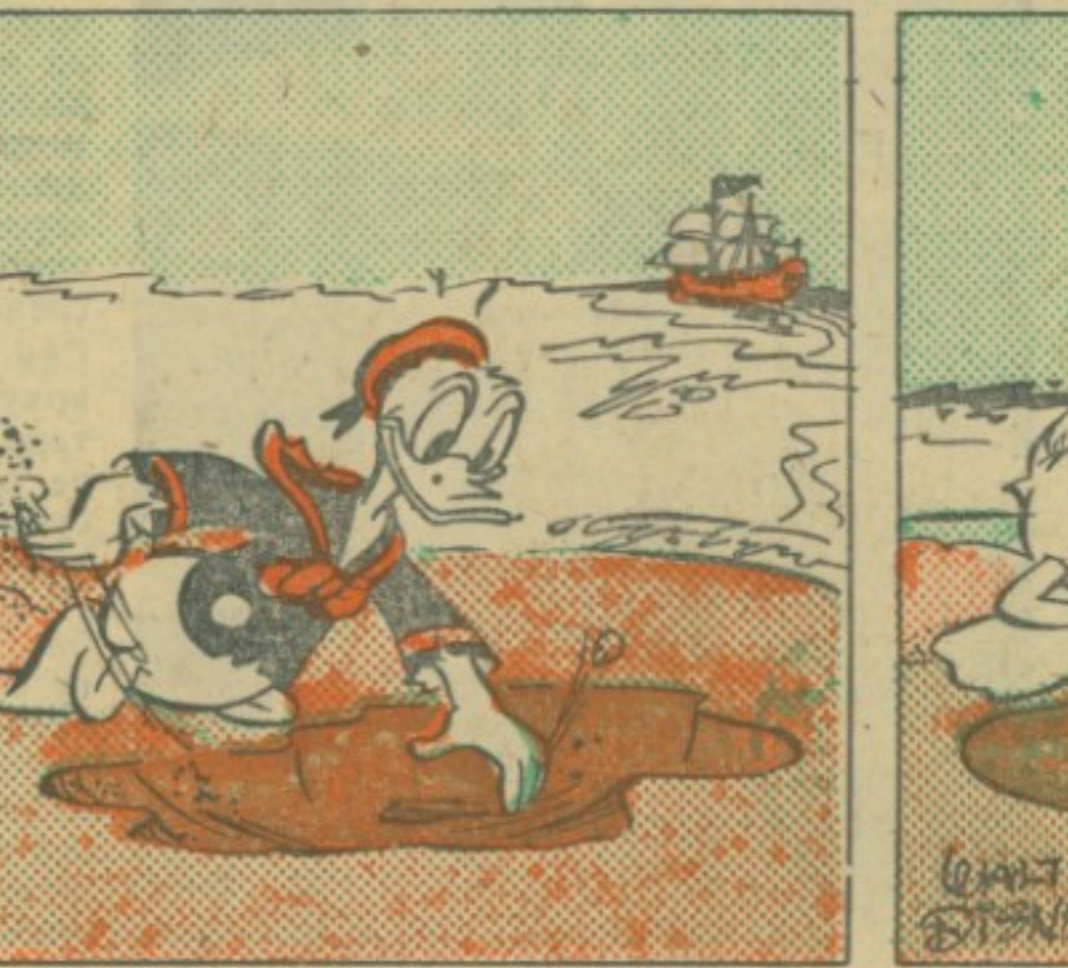
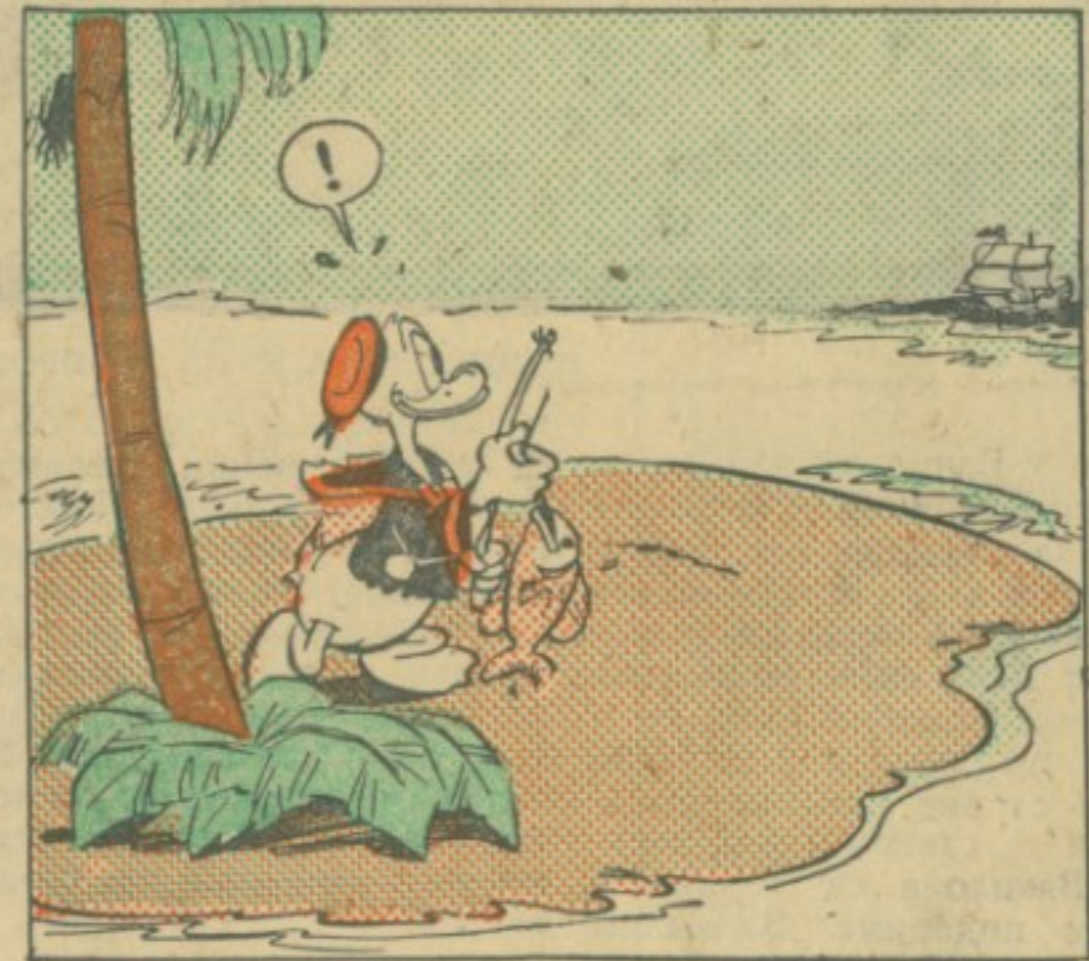
То је само једна од многих песама електронског песника. Јер, електронски мозак назван „ИБМ 709“ избацује неколико хиљада стихова у минути. „Сад би требало да конструишем још један електронски мозак који би између ових песама одабирао најбоље“ — каже пола у шали а пола озбиљно, конструктор Реген.

МАЛИ ЗОСЛОШНИ ЛЕКСИКОН

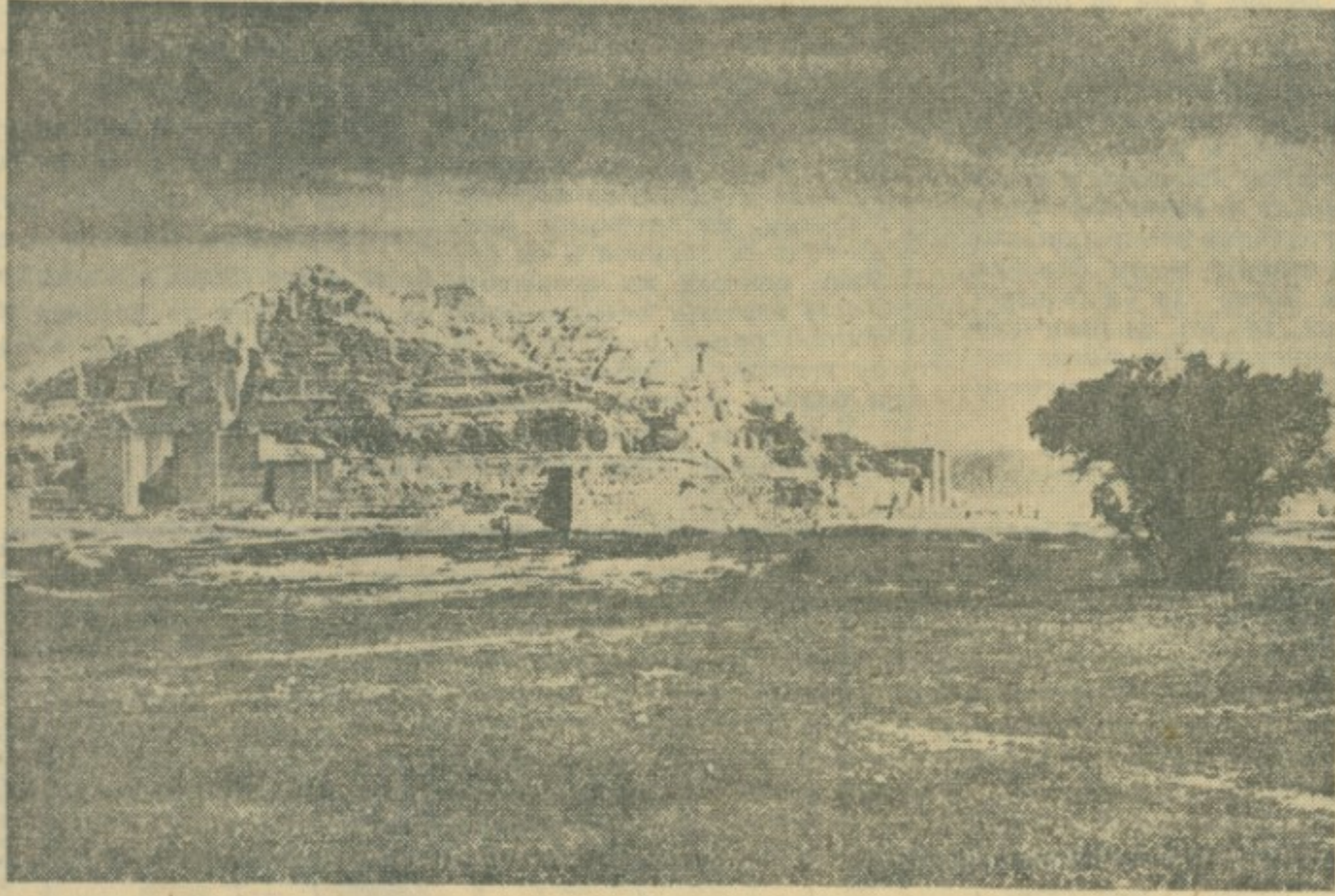
Неке врсте термита у стању су да се провуку кроз отворе чији пречник није већи од 0,8 милиметра.

Мађарски зоолог Миклош Јаниш има, вероватно, најбогатију збирку птичијих јаја: у њој има 1206 јаја од 101 врсте птица. Свако јаје извадио је из гнезда сам Јаниш. Упоредо са сакупљањем јаја, он је проучавао и „понашање“ птица што му је омогућило да опише услове под којима поједине врсте изводе своје мла дунце.

Једна врста аустралијских змија лови своје жртве — птице — на веома необичан начин: примамљује их тиме што њих лево-десно врх свог танког и црвенкастог репа. Птица, уверена да је то црвић, без страха се приближава лукавој змији и постаје њена жртва.

ОБЛАКОДЕРИ ВАВИЛОНА

ЧОГА-ЗАНБИЛ, НАЈВЕЋА ОЧУВАНА КУЛА

Вавилонска кула помиње се још у Старом завету, а подаци о њој сачувани су и од сведока као што су били грчки историчар Херодот и александријски Хипокритион. Херодот је посетио Вавилон 460. године пре наше ере, у време када је Персија већ покорила Вавилон, а Ксерксови ратници опустошили најбогатију престоницу античког света. Међутим, вавилонска кула још увек је била добро очувана. Ево како је Херодот описује:
„Усред светилишта саграђена је чврста кула широка и

ВАВИЛОНСКА КУЛА, ЈЕДНО ОД ЧУДА АНТИЧКОГ СВЕТА, ОДУВЕК ЈЕ СВОЈОМ МИСТЕРИЈОМ, ВЕЛИЧАЈНОШЋУ И ВИСИНОМ ПРИВЛАЧИЛА ИСТОРИЧАРЕ И АРХЕОЛОГЕ. ДА ЛИ ЈЕ ПОСТОЈАЛА, А АКО ЈЕСТЕ, КАКВА ЈЕ БИЛА? КОЛИКА ЈЕ БИЛА ВИСИНА ГРАЂЕВИНЕ КОЈА ЈЕ, ПО ПРЕДАЊУ, „СПАЈАЛА ЗЕМЉУ СА НЕБОМ“?

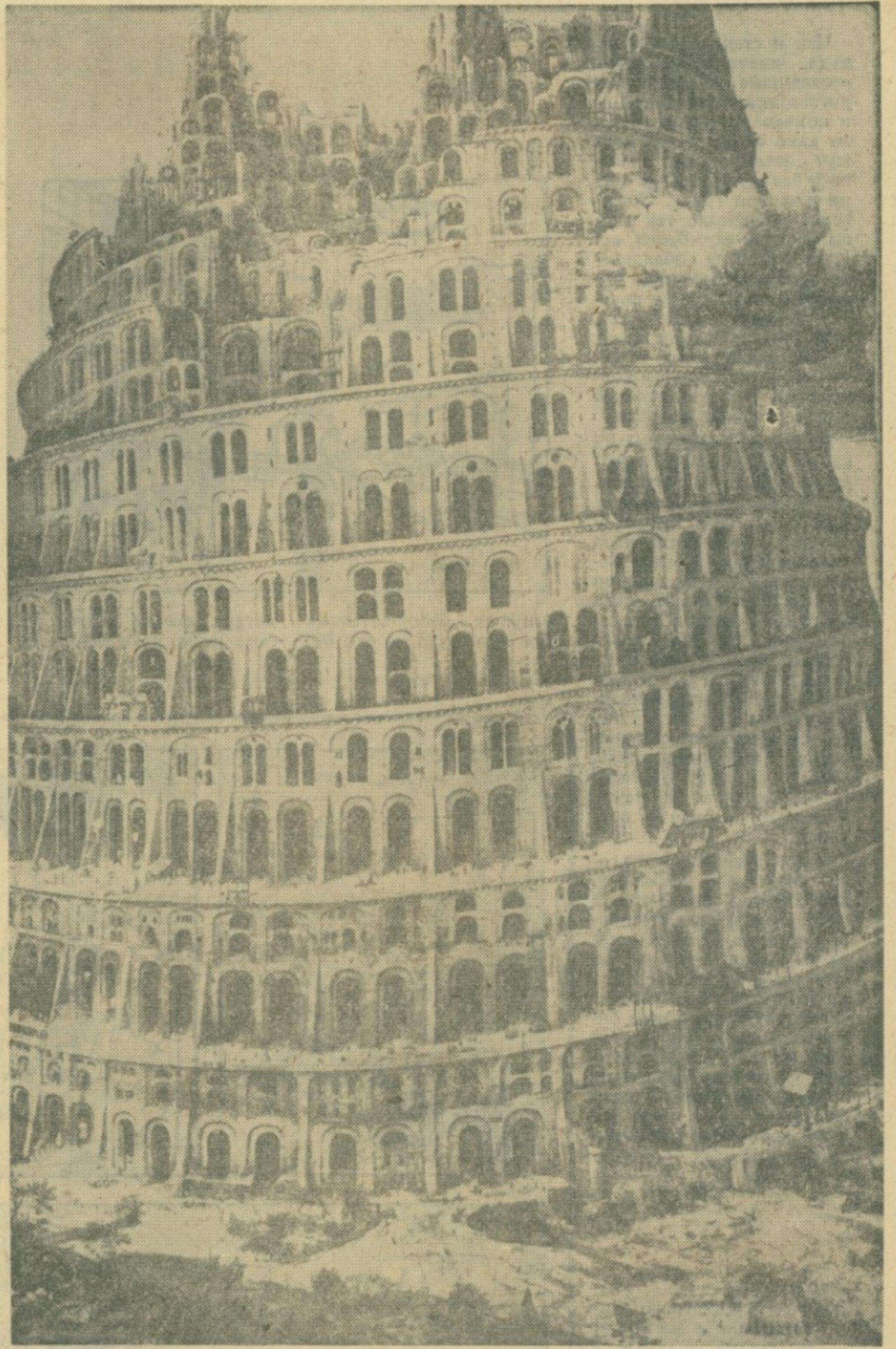
дугачка по један стадијум (не што око 200 метара). На тој кули налазила се друга, на другој трећини, и тако редом осам кула. Око кула налазили су се простори за одмарање.

Служили су за предак онима који су се пели. На последњој кули био је храм, а у ње му пространа и раскошна постела и једна велика златна плоча. Нико не спава у храму осим једне жене коју је одређио сам бог...“

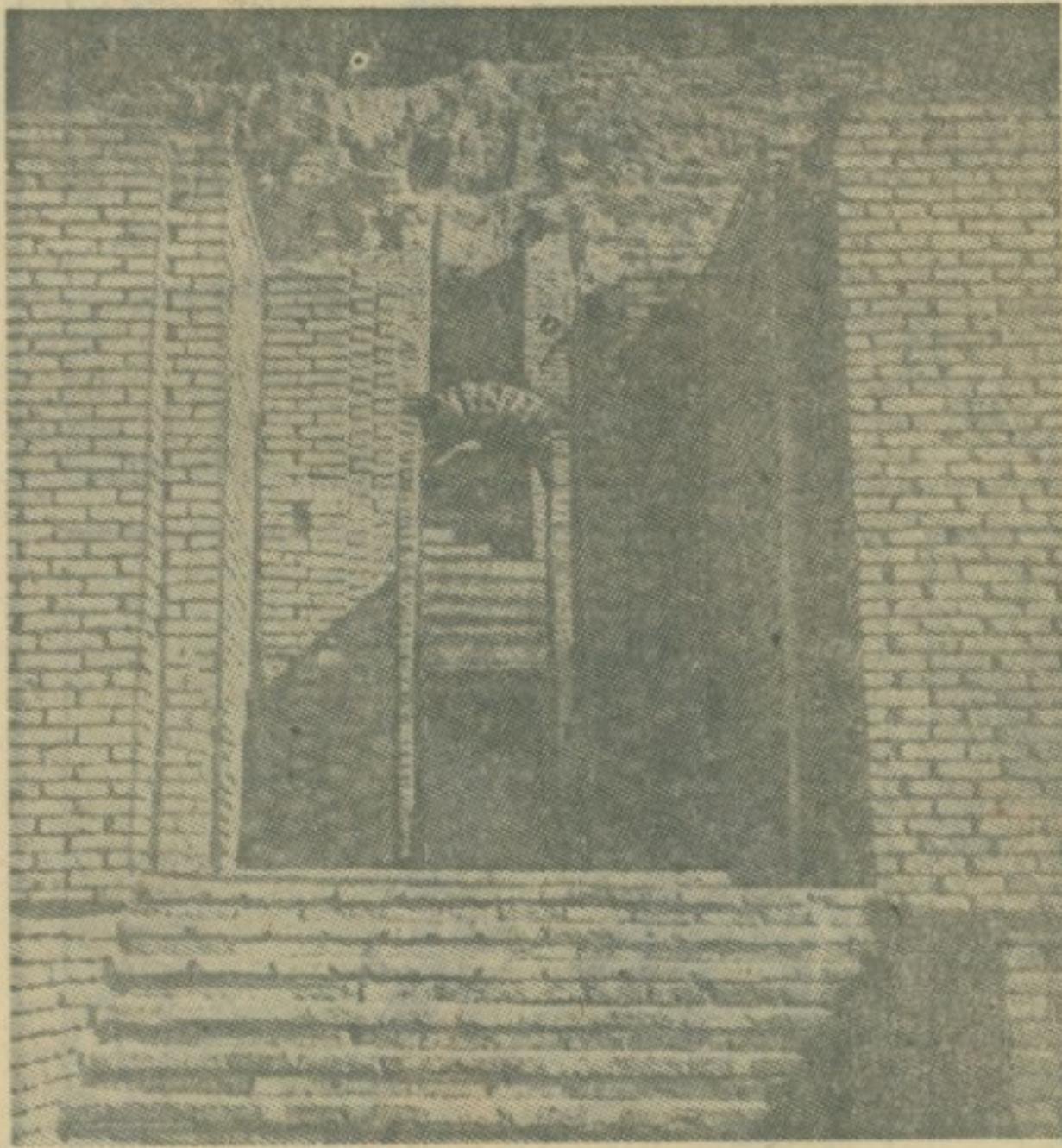
Хипокритион је 335. године пре наше ере нашао саме рушевине. Александар Велики, одушевљен описима Вавилона и вавилонске куле, посетио је Вавилон 323. године пре наше ере, али се јако разочарао кад је видео пустош, па је наредио својој војсци да реконструише цео град. То велико дело је започето, али га је прекинула смрт Александра Великог.

Међутим, праву и истиниту слику о вавилонској кули могли су дати тек археолози, који су у току последњег века преорали тло Вавилона. Научна истраживања Месопотамије открила су да није постојала само једна, него више вавилонских кула. У Сумери и Асуру пронађени су остаци 33 свете куле са кружним опртовима које су се у античко доба звале „зигурати“. У свакој кули нађени су многи документи и предмети који су помогли да се упозна историја Вавилона.

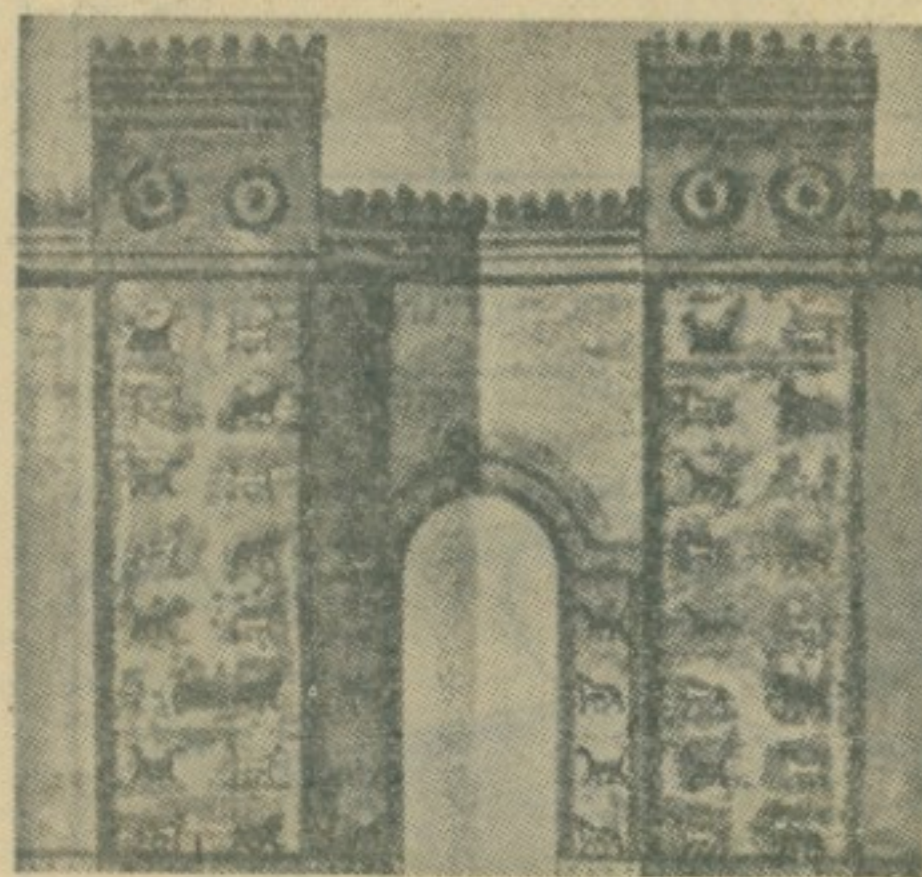
Од свих вавилонских кула археологе је највише занима-

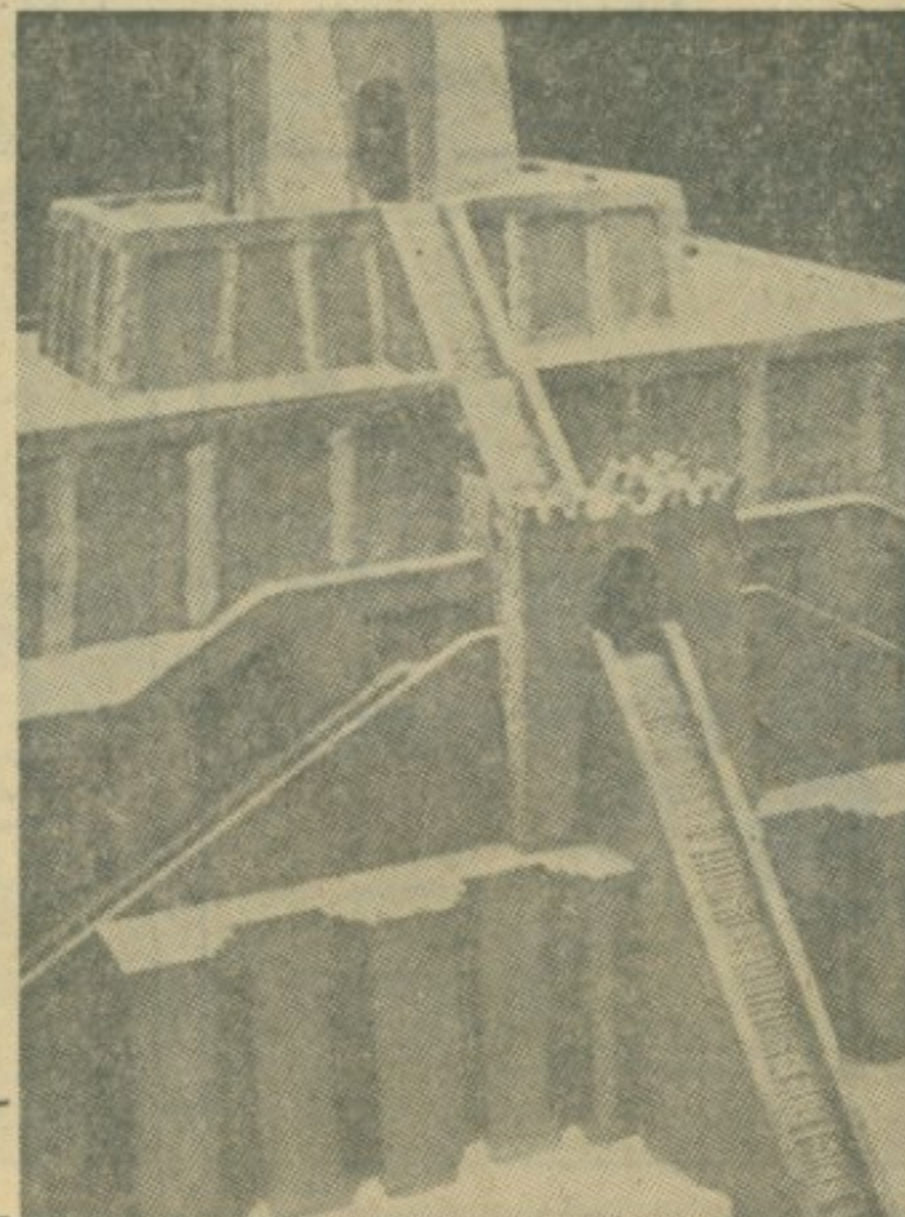
ВАВИЛОНСКА КУЛА ПО БРОЈТЕЛУ

ДЕО ОЧУВАНОГ ЗИГУРАТА ЧОГА-ЗАНБИЛ

НА СЛИЦИ ЈЕ ПРИКАЗАНА РЕКОНСТРУИСАНА КАПИЈА ИШТАР У МЕСОПОТАМИЈИ

РЕКОНСТРУКЦИЈА ЗИГУРАТА УРА

ла она у Вавилону или његовој околини, која је вероватно била највиша од свих и најчувенија у историји. За овом кулом упорно се трагало све док није пронађена „плочица Есагила“, која се и данас чува у Лувру. Превод текста са ове плочице представља у ствари опис зигурата Вавилона са мерама и другим подацима. Занимљиво је да се ови подаци готово у потпуности поклапају са Херодотовим описом.

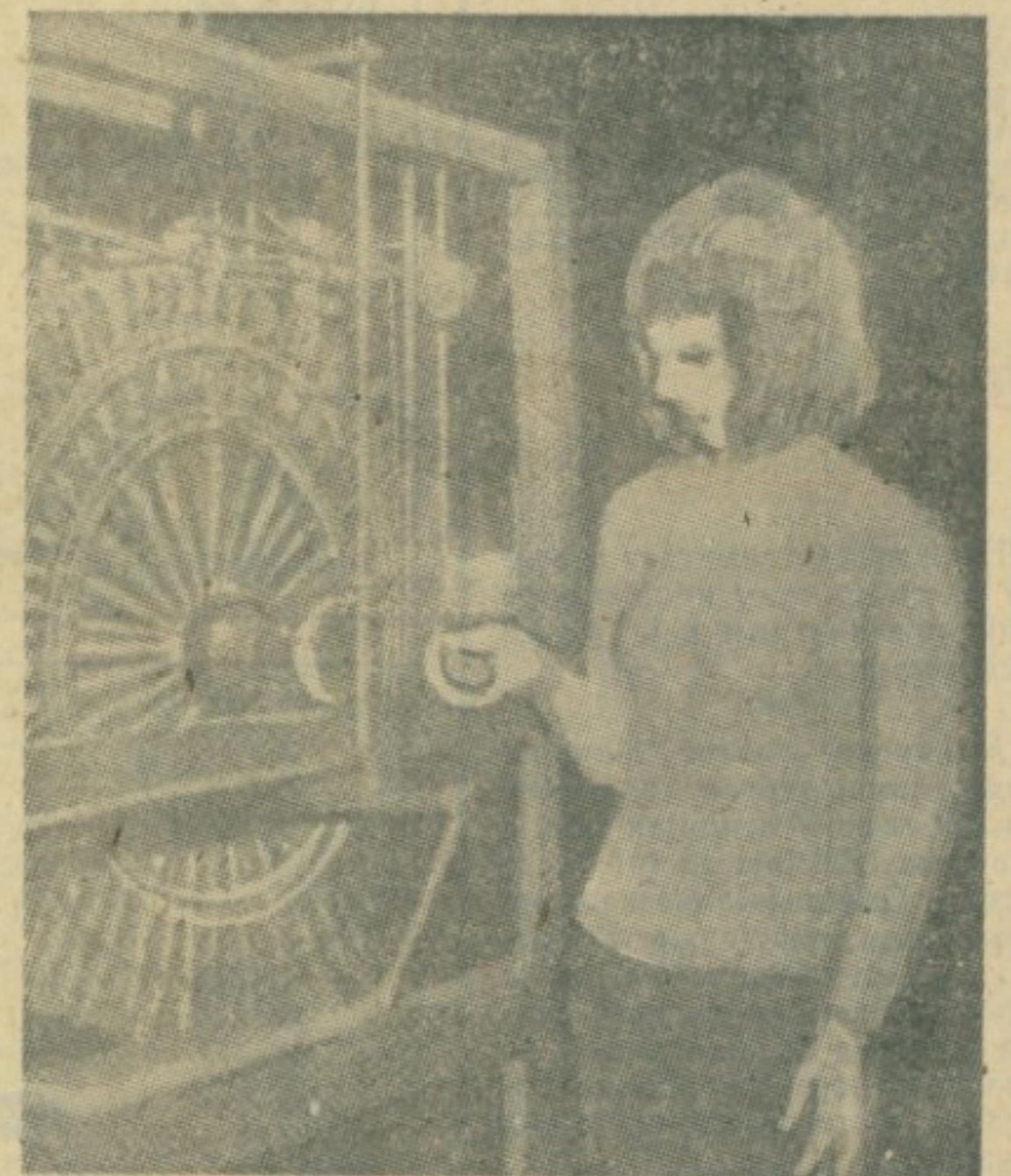
Најбоље очувани зигурат је онај у Чога Занбилу или Уру. Он се још увек уздиже у импозантној висини у равници Елам. Сачувана су три спрата, укупно висока 35 до 40 метара, а стручњаци сматрају да је кула некада имала седам спратова који су били високи по 7 до 12 метара.

За разлику од делимично сачуваних зигурата вавилонска кула је потпуно разорена. Приликом ископавања на месту где се она налазила пронађен је само велики базен пул воде. Даља копања открила су темеље који су имали облик квадрата са странама од по 91 метар. Кула је грађена од печене опеке, а њени темељи су дубоки 15 метара. Сматра се да је цела кула представљала прави облакодер античког доба висок 92 метра што одговара једној данашњој згради од 25 до 30 спратова. Први спрат био је висок 33 метра, други 18, а следећа 4 по шест метара. Сам храм који се налазио на врху куле био је висок 17 метара. Био је саграђен од плаве опеке, а имао је кров од сувог злата. Сматра се да је за изградњу куле утрошено 85 милиона опека. Храм је био посвећен вавилонском богу Мардуку. У храму се налазио златан кип за кога Херодот вели да је био тежак 23.000 килограма. Од вавилонске куле до капије Иштар водила је раскошна авенија широк 23 метра и оивичена зидовима дебелим 7 метара, а начињеним киповима лавова

са шакострењеним гривама и искеженим зубима. Коловоз је био начињен од плочица, а на свакој од њих писало је: „Ја, Набукодоносор, краљ Вавилона, син Набopolасара у част великог господара Мардука попљочао сам улицу Вавилона плочицама од камена из Шадуа. Мардуче, боже наш, подари нам вечни живот“.

Занимљиво је да су темељи вавилонске куле ударени готово 2.000 година пре наше ере. Затим је сваки вавилонски владар дограђивао кулу, тако да се може сматрати да она никада није потпуно завршена. У току непријатељских инвазија кула је често рушена. Дефинитивно су је срушили Ксерксови војници 469. године пре наше ере.

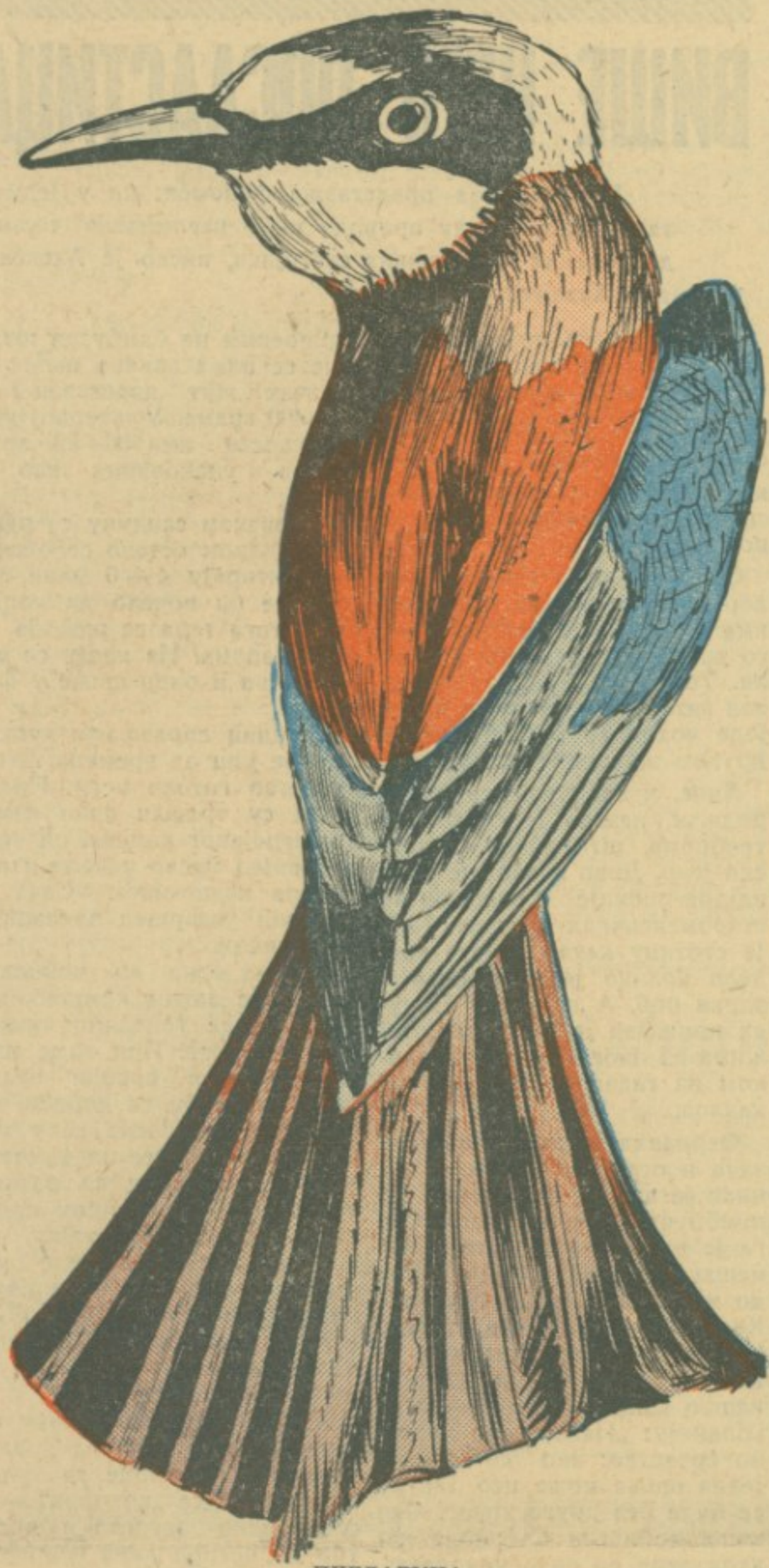
ПРВИ МЕХАНИЧКИ ЧАСОВНИК

У музеју сатова у Вуперталу, у Немачкој, налази се и овај прастари часовник чије „клип-клат“ привлачи све посетиоце. Немачки стручњаци сматрају да је тако изгледао први механички часовник на све

ту, израђен у Кини још 1088. године пре наше ере. Модел који се налази у музеју у Вуперталу конструисан је на основу старих планова и цртежа и ради веома прецизно.

НАШЕ НАЈЛЕПШЕ ПТИЦЕ

ПЧЕЛАРИЦА

Птице су одувек биле љубимце човека. Њихова живахност, дивно шарено перје и умилан глас чине их најсимпатичнијим створењима наше планете. Са колико грациозности мали вртиреп царићи, који не тежи више од 5 грама, скакуће по живици око куће, не плашећи се човека. Малој сеници од свега 4 сантиметра реп је два пута дужи од тела. А што се тиче гласа, зар је потребно

СПРЕТНЕ ЗАНАТЛИЈЕ

Индијанци који живе на Аљасци веома су спретне занатлије. Једном Индијанцу пошло је за руком да направи веома лепу чинију од једног ванредног примерка рогова. Чинија је украшена дуборезом.

ПРВО...

„Олимпијско позориште“ у Виченци (Италија) сagraдио је Андреа Паладио 1580. године. То је било прво позориште на свету које је имало кров. У овом позоришту и сада се дају представе. Сва ранија позоришта била су направљена по угледу на античка позоришта која су била отворена.

даћа, модровољке, малог стрпљивог риболовца водомара, кога Французи зову „Мартин рибар“ а Брем га упоређује са летећим драгуљем.

Ипак, кад би се између свих наших 300 птица бирао „мис“ у ужи избор би, по мишљењу многих, ушле две: златоврана и пчеларица. Између њих би се заиста тешко могла одабрати лепша.

Златоврана је сва у плавом. Основна јој је боја модрозелена, крила одоздо као лазур модре боје а оба средња репна пера модрозелена. Само су јој од горе крила јасно смеђа. Иако на њој нема злата, боје њеног перја су тако складне и лепе да народ није погрешно што ју је назвао златоврана. Истина, због извесних особина које нису баш згодне за једну лепотицу, на род је зове и мало незгодним именом: смрдиврана. Наиме, она мало пажње посвећује свом гнезду у дупљи и када има младунце оно је пуно нечистоће, тако да се из њега шири смрад. Наводно то треба да одбја грабљивице од гнезда и младунца. Саме птице немају тај непријатни мирис.

Златоврана је велика као чавка и често је видимо са вранама. Храни се разним инсектима: гундџима и скавцима, али хвата и жабе, мишешеве и друге ситне глодаре.

а воли и воће. Свој плен вреба са каквог повишег места, у пољу: са снопова жита или стогова сена. Јавља се крештавим гласом „кррак, ррак“. Код нас проводи само лето а у јесен се сели. У Далмацији се задржава нешто дуже, а онда лети у топлије крајеве, у Африку, где живе и остали њени рођаци.

Нежнија и ређа од златовране, а исто толико лепа је и пчеларица. На њој су дивне боје: потиљак јој је црвеносмеђ, чело зелено, на плећима је јасножута, оздо је сва зеленомодра, грло сјајножута. Велика пера у крилима су јој модре боје, а тамноплави реп има два дужа пера.

Много личи на велику ластавицу-чиопу. И она лови свој плен, разне крупне инсекте, нарочито разне бумбаре, стршљенове, осе па и пчеле. Зато пчелари не воле да је виде у близини својих кошница. Гнезди се у стрмин обалама река где ископа рупу. Јавља се у лету симпатичним „при-при-при“ или „Грил, грил, грил“. У јесен, крајем септембра, пчеларице у повеним јатима крећу на југ. У то време можемо их видети заједно са ластавицама, над Дунавом, како се спремају да нас оставе и да крену у топлије крајеве где ће провести зиму.

АНЕГДОТЕ

НАУЧНИКОВ ОДМОР

Једне летње вечери када се Томас Алва Едисон вратио с посла кући, његова жена му рече:

— Сувише дуго си радио без починка. Мораш најзад узети одмор.

— Али куда да идем на одмор? — запита Едисон.

— Размисли добро на ком би се месту на свету најрадије налазио и иди тамо.

— Одлично — обећа Едисон. — Ићи ћу сутра.

Сутрадан ујутро Едисон се вратио у своју лабораторију.

КОМФОР

Марк Твен је волео удобност и читао је и писао готово увек у постељи. Једног јутра, када је један новинар дошао због интервјуа, Твен је рекао својој жени да га пошаље у спаваћу собу. Она се побуни.

— Зар не мислиш да би требало да устанеш? Како ће то изгледати: он стоји док ти лежиш у постељи.

— Видиш, нисам на то ни помислио. Зато ће бити најбоље да пошаљеш девојку да за њега размести овај други кревет.

РУКЕ И ОГАЊ

Немачком хемичару Роберту Вилхелму Бунзену (1811—1899), проналазачу цезијума и рубидијума, руке су од рада с хемикалијама толико огрубеле да их је, кад би се нашао у друштву, крио испод стола. Али, у лабораторији и пред аудиторијем он се поносио таквим рукама. Пред својим студентима би ставио кажипрст у несветлећ, највреднији део пламена Бунзенове лампе, држао би га тако неколико секунди док се не би осетио мирис опрљеног нокта, а затим би мирно казао:

— Господо, на овом месту температура племена износи две хиљаде степени.

ПОТЕРА ЗА ТИГРОМ WALT DISNEY

ШЕРИФ ЈЕ У СУМРАК, ОБУСТАВИО ПОТЕРУ...

У РЕДУ, МОМЦИ! НЕМА СМИСЛА ДА ПО НОЋНОЈ МАГЛИ И ДА БЕ ЛУТАМО!

ПАТРОЛНА КОЛА ПРОБИЈАЛА СУ СЕ КРОЗ СИВУ МАГЛУ...

ГЛАДНИ ТИГАР ЛУТА ОКОЛИНОМ ДОК У МАЛОМ ГРАДУ НАПЕТОСТ СТАЛНО РАСТЕ...

ШЕНЕНАДА, ИЗ МАГЛЕ ЈЕ ИСКРЕНУ ДРЕСЕРОВ ПОМОЋНИК...

ОХ! РАЈА МЕНЕ НЕКЕ НАПАСТИ!

РАМ СИНГ! БОЈАЛИ СМО СЕ...

ШЕРИФЕ, МОЛИМ ВАС НЕ ШАЏИТЕ ЈУДЕ С А ОРУЖЈЕМ! ЈА ЋУ СУТРА УХВАТИТИ РАЈУ... ЖИВОГ!

ЏУЛИ И ТОМ НИСУ МОГЛИ ДА ОДОЈЕ ЖАЛОСНОМ МАУКАЊУ КОЈЕ ЈЕ ДОЛАЗИЛО ИЗ КАВЕЗА.

ТОЛИКО СУ ЈЕ ЧАЛИ, СИРОТАНИ! ВИДЕЛО СЕ ДА СУ ГЛАДНИ!

ТРЕ-НУ-ТАК! ПРАВО ЈЕ МАЧЕ!

А КАДА ТИГРОВИ ПОСТАЈУ УБИЦЕ?

РАЈА НИЈЕ УБИЦА! ОН ЈЕ ДОБАР ТИГАР!

ИЗ ГЛАВНОГ ГРАДА САВЕЗНЕ ДРЖАВЕ, ГУВЕРНЕР ЈЕ ТЕЛЕФОНИРАО ШЕРИФУ...

...ЈА БИХ МОГАО ДА ВАМ УПУТИМ НАЦИОНАЛНУ ГАРДУ, ШЕРИФЕ!

НИЈЕ ПОТРЕБНО, ГУВЕРНЕРУ...

...ВЕК СЕ СУВИШЕ ЈУДИ МОТА ПО МАГЛИ! МОГУ НЕКОГА УБИТИ... А ТО, ВЕРОВАТНО, НЕ БИ БИО ТИГАР!

ДОБРО, ШЕРИФЕ! ТО ЈЕ ВАША СТВАР!

НАСТАВИЋЕ СЕ

ХЛЕБ

ГАЈ УРМИ У ЈЕДНОЈ ОАЗИ САХАРЕ
ХЛЕБНО ДРВО СА ПЛОДОВИМА

НА ДРВЕТУ

Број такозваних културних биљака, чијим плодовима човечанство подмирује своје потребе у храни, релативно није велики: једва их има двадесетак. То су у првом реду жита (пшеница, пиринач, раж, кукуруз) па кромпир, банана, кокоси, урме (датуле) и хлебно дрво.

Међу житима прво место не заузима (како би се могло очекивати) пшеница, него пиринач. Њиме се храни више од половине човечанства, Кинези, Јапаници, Малајци и Индуси справљају од њега више од сто јела. Иако се гајење пиринча проширило и у Европу (Италија, Шпанија, код нас у Македонији), подручје његова гајења је ограничено, јер он захтева лети просечно високу топлоту, а у време клијања и много влаге. Због барске грознице гајење пиринча у Италији било је друго времена забрањено.

Пшеница је, према подацима истраживања савјетских научника, пореклом из Авганистана, као и нека друга наша жита. Преко Месопотамије она је пре много хиљада година пренета у Египат, који је дуго времена важио као „житница света“. Онда је пренета у остале крајеве Средоземља, а у новом веку освојила је огромна просторства у Америци, Канади, Аргентини, Аустралији и Сов-

јетском Савезу. На тај начин пшеница је постала „грађанин“ првог реда и још није завршила свој победоносни пут. Заједно са кукурузом она продире све даље према северу, нарочито у Совјетском Савезу.

Раж је једино староседелачко жито Европе. Изгледа да су људи још у каменом доба гајили раж, али само у северном делу европског континента. Тек доцније прешла је јужну границу Алпа. Кромпир, иако се понегде, па и код нас, силом морао да уведи, често је спасавао човечанство од глади. Кромпир као и кукуруз све више постаје индустријска биљка за прераду а све мање храна за људе. Кромпир потиче из Америке, управо из Јужне Америке, а кукуруз из Средње, из Мексике.

Но хлеб не дају само ниске, привемне биљке, него и дрвеће. Има много предела на земљи где људи једу само хлеб који „расте на дрвећу“. То се у првом реду односи на банане, кокосове орахе, урме (датуле) и хлебно дрво. Исто

ВИШЕ ОД ПОЛОВИНЕ ЧОВЕЧАНСТВА ХРАНИ СЕ ПИРИНЧОМ. КИНЕЗИ, ЈАПАНИЦИ, МАЛАЈЦИ И ИНДУСИ, СПРАВЉАЈУ ОД ЊЕГА ВИШЕ ОД СТО ЈЕЛА.

рија овог растлиња много је интересантнија, него историја жита.

Банана је једна од најстаријих биљака које је човек гајио па је успео временом да измени и њену природу. Она се не размножава семењом, него само садницом. Пореклом је из Индије, али је освојила и све тропске крајеве света. У жаркој Африци је главна животна намирница, док је код нас воће — посланица. Тамо је пеку зелену, праве од ње брашно, месо хлеб.

У Централну Америку пренели су је Шпаници, и ту је постала основна грана привреде па зато те државе североамерички власници огромних плантажа зову: „бананарепублике“.

Живот људи на острвима Тихог океана, између Азије и Аустралије, не би се могао замислити без кокосове палме. Али она успева само на славном обалском земљишту па се зато држи само морских обала. Ипак довољно је да море наплави понегде који кокосов орах и кокосова палма се ту одомаћи. Огромна шума кокосових ораха у јужној Флориди потиче од једног бродског тзвара кокосових ораха које су свега пре око сто педесет година пренели људи из Западне Индије. Добро познати плод овог дрвета велики као дечија глава не само да се једе, него даје и пиће, тзв. „кокосово млеко“. А служи још у 99 разних сврха.

Урма или датула је вероватно међу дрвећем највећи освајач простора. Задовољава се и најлошијим земљиштем и подноси — наравно за кратко време — хладноћу и од минус 22 степена. Зато је она освојила све пешчане пустиње старог света. Тим крајевима са ретким оазама, она даје карактеристичан изглед. Њени слатки плодови служе као храна не само људима него и животињама. Размножава се садницама и плод доноси већ четврте године — а даје га пуна два века. За ово дрво кажу Арабљани да је права „златна ризница“.

Хлебно дрво је најкарактеристичније међу дрвећем које даје хлеб људима. И оно потиче из Индије; проширило се по свим острвима Јужног мора, али ту је и завршило свој пут. У другим пределима гаји се још само као украсно

дрво. Плодови личе на прави, готов хлеб. Велики су као човскова глава а могу бити тешки и до 15 килограма. Цео плод се не једе него само његова брашнаста срж, која при премјена за јело има укус као нешто између хлеба и слатких кромпира. Зато је Европљанима мало отужан. Како на једном дрвету може бити више плодова — два три стабла хлебног дрвета су у стању да хране једног човека пуну годину дана. Зато људи на острвима где расте хлебно дрво не морају баш много да раде.

СТРПЉИВА УЧИТЕЉИЦА

Пензионисана учитељица Режена Сиунштејн из мањарског града Печа стрпљиво је четири пуне године учила свог патуљастог папагаја да говори. Успех који је постигла заиста је завидан: млади папагај по имену Чурика научио је да потпуно јасно и разговетно изговори сто разних речи. Он поред тога зна своје име и тачну адресу. Али, његова сопственица и учитељица нарочито се поноси тиме што је папагај „узнат“ са 27 граматичких правила, међу њима са десет правила о слагању времена. Папагај Чурика уме и да савршено имитира гласове птица које цвркују у двористи и врту. Најзанимљивије и најнеобичније је то што папагај може да без погрешке изговори реченицу од осам до десет речи.

ЧОКОЛАДА

ВИШЕ НЕГО ПОСЛАСТИЦА

Зрно какао представља феномен: ни у једном тако малом плоду природа није нагомилала толико драгоцених хранљивих састојака, писао је Александар Хумболт.

Позната је празноверница да се од чоколаде гоји. Наравно може се и од ње угојити, али још пре од свињског печења, кромпира има много више калорија него само од количине која се поједе.

Сви који знају нешто о калоријама рећи ће: чоколада има много више калорија, него други прехранбени артикли. То је делимично тачно, али зато човек не може да поједе чоколаде толико колико других животних намирница.

Лине, чувени шведски природњак, назвао је чоколаду теобромом, што значи божанско јело. Дрво какао је било најдрагоценије власништво старомексичких богова. Тада је стотину какао дрвета вредело колико један снажан и здрав роб. А црни бог Екчуах приказан је на свим цртежима из оног времена са чанком на глави пуним махуна какаоа.

Фернанда Кортеза, проналазач и освајач Мексика, мучило је што је Кристифор Колумбо чувенији од њега. Стога је прикупио 16 јахача, 500 пешака-војника и кренуо преко мора да освоји Мексико.

Као што је Колумбо тражио Индију а открио Америку, тако је Кортез тражио злато а нашао какао. Јавио је вест у Шпанију: „Нашли смо чудесно средство: ако се попије једна шоља може цео дан да се буде без друге хране. Ова каша добивена од плода какаоа зове се овде чоколат“.

Око 1500. године стигла су прва зрна какаоа у Европу и чоколада се пила са пуно уживања. Прошло је још 200 година док је почела производња праве чоколаде. А тек крајем прошлог столећа, када је технички развитак машина омогућио индустријску производњу, чоколада је освојила свет. Данас зна и свако дете да чоколада не само прија него је животна намирница која садржи готово све састојке потребне за живот.

Домороци Гане и Нигерије, данас највећи произвођачи какаоа на свету, називају дрво какаоа (Theobroma Cacao L.) дрво над дрветима. Ова тропска биљка се зелени и цвета преко целе године. Дрво достиже и 15 метара висине али да би се берба лакше обавила поткреше се до 8 метара. Прва берба је после четири године а затим се у току 25 година два пута годишње беру зрели плодови. Ду гим ножем у облику срца при

чвршћеним на бамбусов штап сече се плод какаоа налик на дугачак жут краставац од око 400 грама. У његовој уну трашњости има 30—50 зрна какаоа упакованих као у вату.

У дрвеном сандуку са рупи частим дном оставе се онада ферментирају 4—6 дана, да семе не би почело да клија. Осим тога тада се развија типична арома. На крају се семе осуши и онда шаље у фабрику.

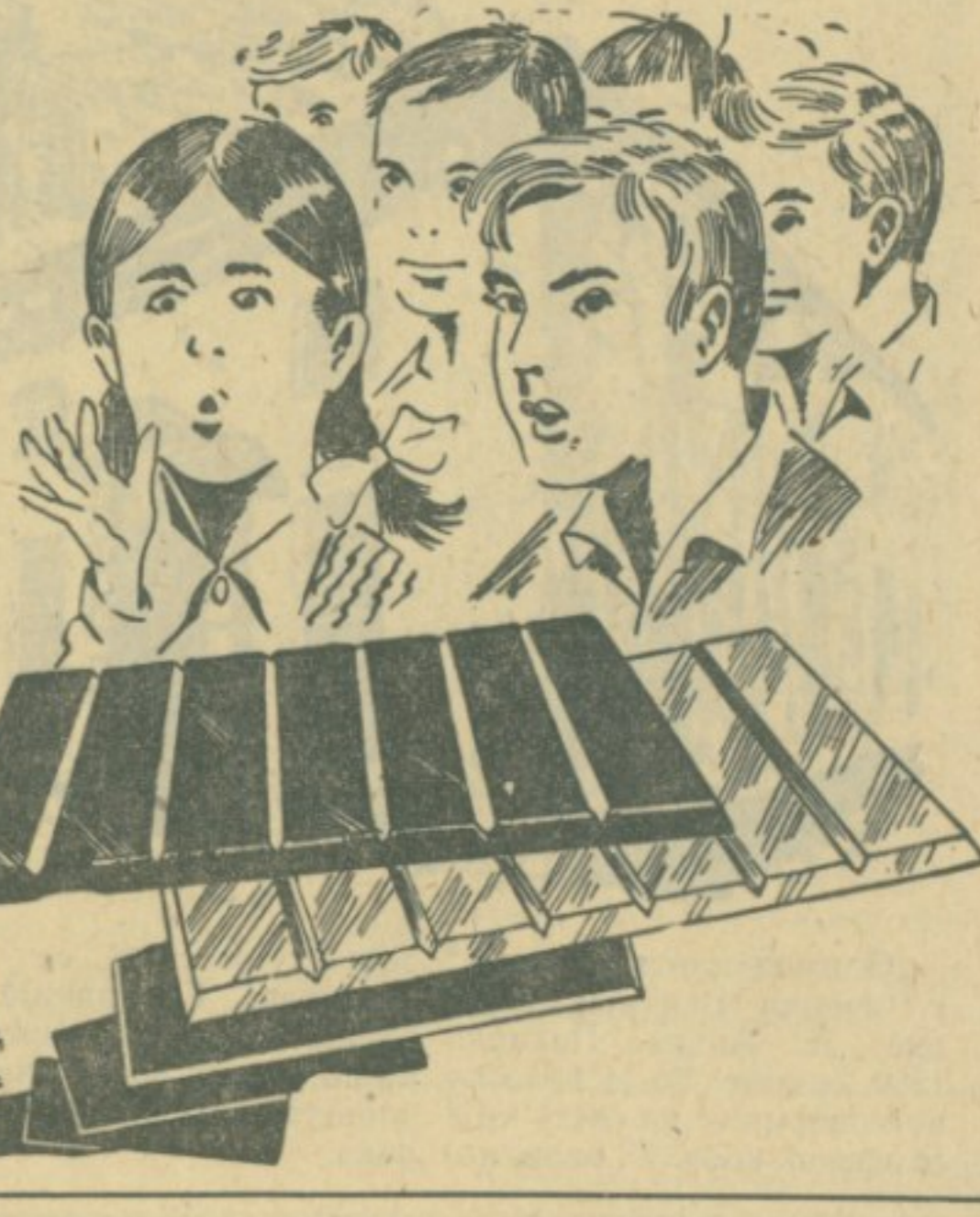
Принцип справљања чоколаде је још од времена Ацтека остао готово исти: Индијанци су трљали зрна између загрејаног камења од чега се топило масло какаоа и настајала какао-маса. Сада је принцип усавршен захваљујући техници.

Пут од зрна до чоколаде постао је затим компликованији. После темељног прања зрна се прже. При томе мајстор мора да погоди прави моменат да би се добила најбоља арома. После се у машини зрна очисте од клица и опне и помешају са разним додацима који већином представљају фабричку тајну. Према врсти чоколаде мешају се са какаом шећер, млеко, лешник, воће и друго. Зрна се делимично какаоа и шећера се темељно прераде да постане течна маса.

А сада да одамо велику тајну чоколаде: та маса долази у „конче“ (машине за трљање) и тамо се „кончира“ — и стовремено загрева и често три до четири дана непрекидно ваља, гњечи и проветрава. Што се дуже „кончира“ тиме је укус финији и пријатнији.

На уобичавању и паковању раде најмодерније машине. Ако се при расхлађивању и паковању не поступа пажљиво, чоколада губи своју лепу боју и постаје сива. То се дешава и када је чоколада изложена температури вишој него што је потребно. Тај сивај су масни кристали који загревањем избијају на површину.

Најбитнији саставни део чоколаде је теобромин који подстиче рад нервног система, повећава физичку снагу, отклања преморност а не шкоди ни тако да сви без икаквих последица могу да уживају у својствима теобромина. Као што смо већ рекли: чоколада је више него посланица.

ШАРЕНА ВРТЕШКА

Рибари са Ресифеа, једног од Канарских острва, уловили су ајкулу у чијем су желуци пронашли неотворену кутију сардина, које су биле укусне и употребљиве за јело — што су рибари утврдили када су отворили конзерву.

Један суд у Чикагу одредио је да пас по имену „Денибој“ плати као наследну таксу 35 долара. Наиме, пас је после смрти своје господарице наследио 500 долара. Своју одлуку о овако високој наследној такси судија је овако образложио: „Денибој“ није био ни у каквом сродству с покојницом.“

Седамдесет седмогодишња Францускиња Лиси Се ве вероватно спада међу најстарије жење-аутомобилисте, и то не по година-

ма, већ по дужини свог возачког стажа. Она је још 1903. године добила возачку дозволу која је у то време носила за данашње време необичан назив: „Сведочанство о вештини управљања машином која се креће помоћу керосина.“ У то далеко време брзина аутомобила није била већа од 20 до 30 километара.

У италијанском граду Парми, где се справља чувени сир „пармезан“, живи неколико стручњака једне веома ретке и необичне професије. Они „ослушкују“ сир. Њихово чуло слуха веома је развијено и они, ударајући по сиру малим сребрним чекићима, по зву најстарије жење-аутомобилисте, и то не по година-

Т Р И

ТРОСТРУКИ ХЕРОЈ СОВЕТСКОГ САВЕЗА ВАЗДУХОПЛОВНИ ГЕНЕРАЛ-ПУКОВНИК ПОКРИШКИН ИСПРИЧАО ЈЕ ОВАЈ ДОГАЂАЈ ПОВОДОМ ДВАДЕСЕТОГОДИШЊИЦЕ ОСЛОВОЂЕЊА УКРАЈИНЕ ОД НЕМАЧКИХ ОСВАЈАЧА

обећана авиона

Наше трупе приближавале су се реци Молочној. Противник се грозничаво спремао на њену одбрану. Наша авионско-извиђачка служба имала је задатак да открије превлачи ли непријатељ своје снаге са Крима и где се у том региону налазе немачки аеродроми.

Две године пре тога ја сам прокрстарио сва та места не само у ваздуху, већ и по земљи. Ту, под Мелитопољем, вукао сам некад путевима свој оборени авион „МИГ-3“. Сећање на погинуле пријатеље, за сусрете са људима и догађаје из тог времена, већало ме је за украјинску земљу, њена поља, градове, села. Желео сам да што пре видим украјинска просторства ослобођена од фашиста. Волим овај крај, ту сам заувек везао своју судбину с мени најдражим човеком, ту сам у степском Мелитопољу добио своју другу звезду хероја.

Надлетевши Крим, узели смо курс према Мелитопољу, главном чвору непријатељског отпора. На путевима се јасно запажало кретање према северу: противник је довлачио трупе. То нам је говорило да ће се на Молочној водити жестока битка... Откривши неколико војних аеродрома на којима су стајали немачки авиони, узели смо обратан курс.

Увече сам на аеродрому утледао инжењера — капетана Жмута. Стајао је окружен својим саборцима и причао о путовању у Ногајек. Глас му је пригушен, очи црвене, а он сам био је измењен, остарео.

— И децу су пострелили? — чуо сам нечији узвик.

Настала је мукла тишина, сви су очекивали одговор.

— И децу... — А остали сродници? — Опет су сви ућутали.

— Моји стари и женини родитељи... сви су у једној јама.

Инжењер заплака. Стрвица на тишина притискивала нам је плећа. Стајали смо скамени, као да гледамо јаму пуну крвљу обливених децејих тела.

Сетио сам се недавног трагичног сусрета. После прелета на други аеродром, један авион је приликом рулања по шумској писти точковима пропао у јаму. Када су почели да га извлаче, открили су лешеве једва покривене земљом. Ускоро се око јаме окупила гомила света. У великом рову било је затрпано неколико стотина стрељаних

стараца, жена и деце. Неки од присутних препознали су своје.

Све те жртве есесоваца покопали смо у заједнички, братски гроб. Изнад свежје хумке, преко обелиска са црвеном звездом, загремо је плотун. Неугасиво осећање мржње према непријатељу остало је у срцу.

Пришао сам инжењеру.

— Не плачи, сузе не помажу. Још жешће ћемо их тући. Обећавам ти: сутра за твоју породицу — три немачка авиона.

Сутрадан је корпус генерала Кириченка ударио северно од Великог Токмака на одбрамбене непријатељске линије. Ескадриле непријатељских бомбардера похриле су у том правцу. Артиљеријски командни пук дивизије при Кириченковом штабу позвао је у помоћ наше ловачке авионе. Први сукоби у овом региону показали су да је непријатељ изабрао реку као линију своје одбране не само на земљи, већ и у ваздуху.

Средином дана повео сам према Великом Токмаку своју искусну четворку. Са мном Голубов, а у другом пару Жердов и Сухов — наша стална летачка група. На великој висини избили смо на

линију фронта и упутили се Дњепру. Као што смо и очекивали, „јункерси“ су се појавили од Никопоља. Летели су веома високо, више од нас — вероватно због тога да би избегли сусрет са нашим ловцима.

Недалеко од Великог Токмака нашли смо се изнад њих. Брзо се приближавајући „јункерсима“, послао сам у стар неколико речи: „Збити се! Тучем челом!“ У сусрет ми је летела збијена непријатељска ескадрила. У последњем секунду пре но што сам отворио ватру учинило ми се да на њиховим крилима нису крстови, већ звезде. Викнуо сам: „Наши. Не гађајте!“

И „јункерси“ са крстовима пожутели од сунца пролетели су крај нас. Погрешка коју сам починио из претера не опрезности изазвала је у мени бес и на самог себе и на непријатеља. Извршивши оштар заокрет, нашао сам се међу фашистичким бомбардерима. На нишану ми се нашао челни авион. Кратак рафал...

У трену ми се пред очима створила огромна ватрена лопта. Експлозија је прогутала авион који сам гађао. Пламени зид надвио се над мном. Поред мене је проле-

тело откинута крило „јункерса“ заједно с мотором чија се елиса још окретала.

Мој авион улетео је у пламен. Апарат ми се страховито потресао а негде крај мене чуле су се потмуле експлозије: то се још један „јункерс“ запалио од свог суседа који је експлодирао.

На мом нишану наједном се указала површина на којој се злокобно црнео крст. Рафал и... црни дим куљнуо је из његовог десног крила. Мој трећи „јункерс“ покушао је да ми пикирањем умакне, али сам ја јурио за њим. Други рафал по левом мотору стигао га је. Напоредо с њим падао је и „јункерс“ што га је запалио Жердов.

Измишли смо из битке са последњим каплицама бензина. Спустили смо се на најближи аеродром, а предвече вратили се у базу. На улазу срео ме је инжењер — капетан Жмут.

— Капетане, одржао сам реч: украјинска земља примила је три обећана „јункерса“.

МИСТЕРИЈА АМЕЛИЈЕ ЕРХАРТ

Американка Амелија Ерхарт још увек се сматра за најславнију и најсмелију авијатичарку свих времена. Она је 1928. године прелетела Атлантски океан као сапутница у једном двоседу, а четири године касније сама је пилотирала једним авионом који је летео из САД за Европу.

После брижљивих припрема ова одважна жена је 1937. године авионом „Локид Електра“, у друштву навигатора Фреда Нунана, предузела једну од најдужих одисеја у историји авијације. Они су од Натала, преко Дакара, Карачија, Адена, Порт Дарвина, Леа и Нове Гвинеје прелетели 37.000 километара и другог јула су се нашли високо изнад Тихог океана. Требао је без спуштања да прелете 4.200 километара и атерирају на малом острву Холанд.

У време које је било предвиђено за долазак смеле авијатичарке оператор у бази је преко радио-таласа примио поруку Амелије Ерхарт: „Лу там кроз маглу. Имам горива само за још 30 минута. Још увек не видим земљу. Вероватно сам удаљена око 160 километара од Холанда“. Стаза за атерирање је била доста слабо осветљена. Протрчали су минути, а затим и сати. Магла се дигла. Пада је ноћ. Амелија Ерхарт није стизала.

Ујутру је један авион из базе пошао у извиђање. Четвртог јула кренула је из Холандула у потрагу за славном авијатичарком читава ескадра. Један обалски чувар примио је позив СОС са Електре. Веровало се да је Амелија Ерхарт још увек жива у апарату који се негде принудно спустио. Примљене су још неке сасвим нејасне поруке. Оцењено је да се ваздухопловни бродоломници налазе на око 300 миља удаљености од острва Холанд. Брод „Итаска“, који је исто тако трагао за измешлом авијатичарком, упутио јој је позив да пошаље четири дуга сигнала, ако се налази на земљи и ако је здрава и читава. У два маха, уместо четири дуга добијена су три дуга и један кратак знак. На Хавајима је примљен исти сигнал. Шта је авијатичарка хтела тиме да каже? Ловачки апарати који су са носача авиона стигли на претпостав

љено место несреће трагали су пет сати, али ништа није открили. Са „Итаска“ су из правца острва Сајпана, на удаљености од пет миља, примећене наранџасте ракете. Међутим, када се брод упутио месту сигнала, ништа није нађено. Мистерија је остала потпуна.

Амелија Ерхарт никада није нађена. Када се већ мислило да се тајна њеног нестанка никада неће одгонетнути сензационално је одјекнула вест коју је 29 маја 1960. године објавио калифорнијски лист „Матео тајмс“. Нека Жозефина Бланко Акијама, Јапанка удата за Американца, случајно је негде видела једну фотографију Амелије Ерхарт. Из магле сећања почеле су да искрсавају успомене. Имала је 11 година када се возила бициклом на острву Сајпан у архипелагу Маријанских острва, која су се пре рата налазила под јапанским мандатом. На једном јалу крај обале приметила је необичну гомилу. Љубопитљиви пролазници окружили су неку жену обучену у авијатичарски комбинезон и једног мушкарца кога су чували војници. Недалеко од њих лежало је оштећени авион. Било је то 1937. године у време лета Амелије Ерхарт.

Млада Жозефина вратила се неколико дана касније на жало. Више није било беле авијатичарке и њеног сапутника. Девочица је упитала стражара шта је с њима. У почетку војник није хтео ништа да одговори. На Жозефинино наваливање он је најзад рекао да су то били амерички шпијунци и да су обоје стрељани. После изјаве Жозефине Акијаме америчке власти су спровеле истрагу. На жалост, ништа поуздано није могло бити утврђено, јер су сви људи из гарнизона у Сајпану погинули за време рата.

ЖИВА РАЧУНАЉКА

Хана Булос Кузи рођена је 1900. године у малом селу Сувејдија, у оном делу Сирије који је познат под именом Александретске области и који се данас налази у саставу Турске. Завршивши три разреда основне школе, Кузи је био принуђен да напусти школовање и да потражи какву зараду, јер није имао од чега да живи. Све до тридесете године живео је од данас до сутра, а тада је одлучио да потражи срећу у другој земљи: отишао је у Египат. Ту му се у почетку осмехнула срећа, али је тај осмех био лажан: после неколико година више или мање сношљивог живота, у току којих је чак отворио сопствену радионицу, Кузи је потпуно банкротирао.

Ту би се могла ставити тачка на причу о Кузију и његовом животу да није... Укратко речено, даља догађаја развијали су се према познатој истољачкој пословици: „Не би било среће да несрећа није помогла“. Али, дајемо реч самом Кузију.

— После мог банкротства никако нисам могао да се смирим. И дан и ноћ само сам рачунао и израчунавао, слушајући се са све четири основне рачунске радње, не бих ли открио како да платим дугове и чиме уопште располажем.

Тада се код Кузија, готово

неписменог човека, појавила његова натприродна способност изванредно брзог манипулисања огромним цифрама.

— Открио сам — изјавио је овај човек — рачунаљка како су у Дамаску назвали Кузија који се у међувремену вратио у Сирију — јединствени метод рачунања, неупоредиво једноставнији од оног који се

учи у школи. Тај метод сам развијао и усавршавао и мени су се најзад откриле нове могућности у рачунању с фантастичним бројевима од по двадесет и више цифара.

Кузијев случај изазвао је интересовање математичара и психолога и они су строго и свесно проверили његове рачунске способности. Да би

помножио један двадесетцифрени број, њему је било потребно свега неколико секунди, а да би једанаестцифрени број поделио са четворцифреним и то са децималима, било му је довољно четврт минута.

Кузи је самопоуздано изазвао на „двобој“ другу „живу машину за рачунање“, госпођу Деви из Индије која је такође позната по својој изузетној надарености за разна математичка израчунавања, предложивши јој да она одреди време и место где ће се одржати такмичење.

Објашњавајући разлику између свог метода и метода госпође Деви, Сиријца је признао да се са прослављеном кћерком Индије не може мерити у сложеним математичким операцијама као што су извлачење корена и дизање на куб, а такође ни у области логаритама.

— Ипак — изјавио је он — потпуно сам уверен да се са успехом могу с њом огледати у области дељења и множења. Мој метод је прост. Ја бих без икаквих тешкоћа могао да предајем у основној школи и сигуран сам да бих сваки ученик могао да тај мој метод савлада.

Да ли је сусрет између Кузија и госпође Деви већ одржан или, ако није, када ће се одржати — засад нам није познато.

ДРВО-БОЦА

У јужним и централним деловима аустралијске провинције је Квинсленд расте дрво чудне облика. Његово дебло невероватно личи на велику флашу. И не само што личи, него и има улогу флаше. Испод тврде коре дрво је пуно воде, коју за време честих суша у овим крајевима користе и људи и стока — за пиће. Због тога је ово дрво под строгом заштитом државе.

ФУДБАЛСКА СТАТИСТИКА

Колевка фудбала, Велика Британија, пружа нам занимљиве бројке о интересовању народа за тај спорт. У току прошле године је број гледалаца на утакмицама енглеске и шкотске лиге износио 28,5 милиона лица.

Финална утакмица за куп привлачи највећи број посетилаца. Стадион Вембли може да прими 100.000 гледалаца и увек је препун кад се игра финална првенствена утакмица.

Највећи број гледалаца који се икад сакупио да посматра једну фудбалску утакмицу био је на такмичењу Шкотске и Енглеске 1937. године: 147.547. особа.

Ма како велике изгледале ове цифре оне су мале према броју људи који сваке недеље испуњавају и шаљу своје тикете кладоницама у нади да ће добити велике суме новца за мале паре.

Укупан износ који је утрошен на прогнозирање прошле године износио је 67,5 милио на фунти стерлинга и поред тога што опадају улози на ову врсту опклада.

Понеко добије баснословну суму: прошле године је један Лондонац примио 225.143 фунте стерлинга за прогнозу за коју је уплатио свега једна пени.

ПРИЈАТАН РУЧАК

Руководиоци једног пољопривредног комбината на северу Француске су пре пет наестак дана одштампали при годан програм поводом неке прославе: 10,15 ч: Долазак званица, 11,30 ч: Обилазак крава и волова, 12,30 ч: Заједнички ручак.

НЕШТО О МЛЕКУ

Кондензовано млеко пронашао је амерички хемичар Гејл Борден 1851. године. Путујући бродом од Авра до Њујорка свакодневно је гледао муке мајки с малом децом, која нису имала свежег млека: краве, специјално поведене ради муке на брод, нису давале ни кап млека или, понека, врло мало.

ГРАДИЊ ЗА СПОМЕНИКЕ

У околини Диселдорфа, у Братшајду, гради се један минијатурни град. У њему ће се налазити смањени модели најчувенијих споменика Немачке.

И ТО СЕ ЧУВА

У Вирицбургу у Немачкој на лази се јединствена колекција на свету. Посетиоци могу да виде педесетак „кућица за лутке“. Најстарија потиче из 1550. године.

КАКО СУ НЕКАД ШТАМПАНЕ ИСПРАВКЕ

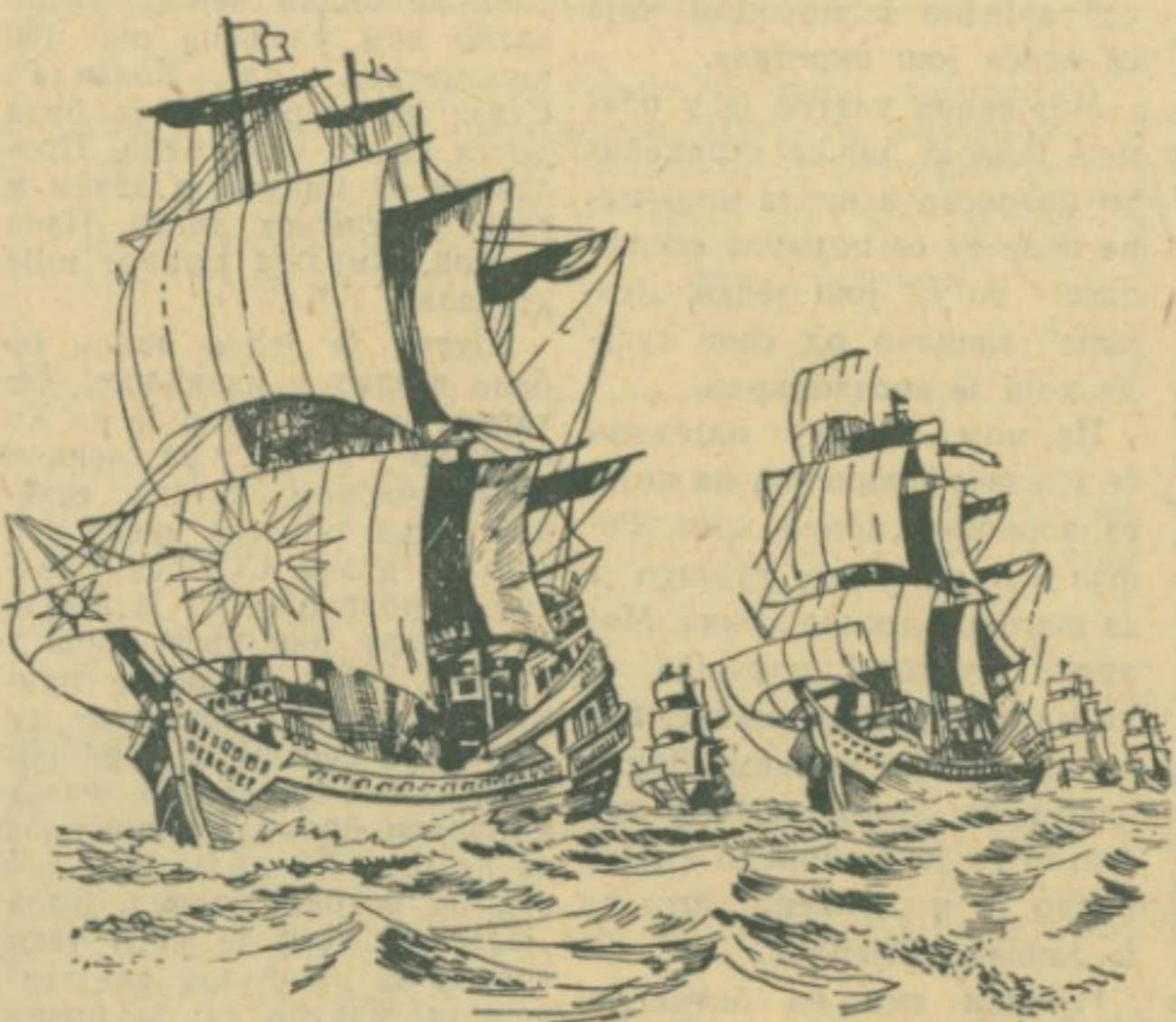
На самом крају прошлог века у „Малом журналу“ који је излазио у Београду, објављен је поред осталих малих вести и одговор уредништва неком фабриканту који је тражио исправку. Не зна се чиме се уредништво огрешило али то није ни битно. Важно је да оно, позивајући се на закон о штампи, тврди да се исправка мора односити на „ствар о којој се говори а не да буде прича од Кулина бана“ — како ју је фабрикант саставио. Уосталом ако бати хоће, исправка ће му се ипак штампати, али под условом да нема више од 104 реда, односно двоструко више него цела инкриминисана вест. Пошто је његова исправка била сročена у 244 реда, разлику од 140 редова треба да плати он сам — 70 динара. Не зна се да ли је исправка штампана.

КО СУ БИЛИ ГУСАРИ

ДРЕЈК

Френсис Дрејк, један од највећих енглеских помораца, ступио је на сцену. Он није предузимао ниједну експедицију због себе. Увек се налазио у служби енглеске краљице, а плодови његове пљачке стизали су редовно у државну касу. Рођен је 1540. године. Своју каријеру почео је као мали на једном кријумчарском броду. За његово име се први пут чуло 1560. године приликом једне „трговачке“ експедиције у Антилима, у ствари трговине робљем. Дрејк је био официр под командом великог поморца и чувеног трговца робљем Џона Хокинса.

ПУТ ОКО СВЕТА

Дрејк се спремао да крене за Плимут по други пут, али сада је уместо 5 бродова тражио 21 велики брод и 2.500 чланова посаде. Сукоб између Енглеске и Шпаније се није био још смирио и енглеска краљица је овластала Дрејка да изненада нападне шпанске колоније. Пошто је опловио Рт Хорн, пловио је уз обале Чилеа и Перуа, опљачкао обалске градове и освојио једну велику шпанску галију која је имала у својим касама 400.000 сребрних пезоса. Стигао је до Мексика, а онда направио пут око света, да би се вратио у Енглеску. У Лондону је тријумфално дочекан а краљица му је доделила титулу сера.

КРАЈ „НЕПОБЕДИВЕ АРМАДЕ“

Две флоте се нађоше лицем у лице. Енглеска је имала 197 ратних и трговачких бродова и 15.000 људи: морнара и војника. Шпанци, чији се бродови упутише ка Плимуту имали су 132 ратна брода и више од 30.000 чланова посаде. После битке, у Шпанију су се вратила само 53 брода и 9.000 људи. Заслуга за ову велику победу била је приписана Френсису Дрејку који је, под командом адмирала Хаурда, одбио главни напад „Непобедиве армаде“.

ТРЕЗОРИ ПАНАМЕ

Дванаест година касније Френсис Дрејк се спремао да пође за Плимут. Енглеска и Шпанија су биле у рату. Дрејк је хтео да удари на шпанске колоније у Америци и да опљачка баснословно благо које су Шпанци преносили на леђима мула преко Панамског земљоуза до галија. Стигао је на обале Средње Америке са 5 бродова и успео да се повеже са домороцима. Први ударац је задао Шпанцима пљачкајући град Venta de las Cruces. Затим се оборио на изненађене људе као орао и опљачкао караван који је пролазио земљоузом и дочепао се шпанских бродова. Са својим лађама пуним драгог камења вратио се у отаџбину где му је приређен величанствен дочек.

ТРЕЋА ЕКСПЕДИЦИЈА

Али Дрејк није спавао на ловорикама. Две године касније, 1585, пошао је на трећи пут. Поново се вратио у Антиле пошто је напао Бајону и Палму на Канарским острвима, опљачкао Сан Доминго и заузео Картагину, на које су ови градови били добро обезбеђени. У Флориди, опустрошио је две најбогатије шпанске насеобине: Сан Хуан де Пинос и Сан Огистан. Али гусарске акције нису могле да дефинитивно униште шпанску силу, јер се Филип II спремао да са својом флотом, названом „Непобедива армада“, одлучно нападне Енглеску. Дрејк напусти гусарење и ступи у регуларну флоту са којом је учествовао у великој поморској бици 1588. године.

ПРВА ПРИХВАТИЛИШТА

Први помен о некој организованој заштити сиротиње и путника и нези болесника у нашим крајевима, о такозваним хоспиталима, датира из 559. године у Задру. У данашњем смислу то нису никако биле болнице али су за оно време хоспитали представљали бар склониште за небрињуте и немоћне. У Дубровнику је један такав хоспитал постојао 1347. године а доцније је претежно служио као дом за старце. Ове установе оснивали су и о њима се старали свештеници или општински и градски већници.

У Загребу је сличан хоспитал постојао већ можда у време Златне буле угарско-хрватског краља Андрије II (1222. године) јер се у тој повељи додељује градској сиротињи трећина имовине оних који умру без тестаментна или наследника. Али давали су дарове и приватни грађани и остављали завештања. Само понеки су се вероватно и „продомишљали“ па одбијали после да приложе одређени део.

Тек 1429. године помиње се у Загребу градски (грчки) хоспитал о коме су се старали магистери бирани из редова свештеника. Крајем 16. века управа је прешла у световне руке, управљала су по два угледна грађанина. Али како су ти хоспитали изгледали сведочи један документ из 1512. године где се помиње само један једини кревет за болеснике. Ни о каквом прибору за лечење и лековима нема ту ни помена.

СА СВИХ СТРАНА

У Јапану је оспособљен за саобраћај брзи воз назван „Токаидо“ који повезује Токио са Осаком и за четири часа војне пређе 515 километара.

У Венецији, северноисточној области Италије, 1800 становника села Фара д' Исонцо биле ускоро евакуисане због наезде термита. Досад је једна колонија термита уништила 13 кућа.

И поред кампање која се последње године води у Америци против пушења, продаја цигарета је увећана за 8,64%.

Један јапански инжењер је конструисао кицобран који, ноћу чини, видљивим онога ко га носи.

ДАЛЕКИ НАСЛЕДНИЦИ

Недавно су 74 Канађанина француског порекла посетили Руан. То не би било ништа чудно да они нису били представници 3.500 породица Полен, наследника грађанина Руана Клода Полена, рођеног 1616. године.

ЈАТАЦИ И БИРАЧКО ПРАВО

Кад је 1888. године у присуству краља Милана редован нови Устав, у чл. 87 било је предвиђено ко губи бирачко право. Између осталих случајева, наведено је под тачком 3 да ово право немају они који су осуђени за хајдуковање и јатаковање хајдучима.

Ранко Тајсић (1843—1903.), народни трибун и велики опозиционар краљу Милану био је противан овој одредби и овако је мотивисао тај свој став:

— Сви ви који сте овде, да се настаните по ужичком округу, ако не би постали хајдучки јатаци, ја крив. Ако не дате хајдуку да једе и пије он ће вас убити. И сад за то да вам се одузме бирачко право?

ЖИВОТИЊЕ - ЛЕЊИВЦИ

Данас, у ери атомског доба брзина значи много, то је потреба модерног живота и људи јој се све више прилагођавају, мада — мора се признати — то не чине увек радо. Брзи спортови, било у ваздуху, води или на земљи, стичу све више присталица. У великом броју случајева као пример су послужиле и животиње чијој су се брзини људи вековима дивили.

Постоји изванредан број животиња, а њих није мало, које су познате као споре. Ево неколико интересних примера животиња чија је спорост постала пословица.

Три метра на час

Ако се за неку животињу може рећи да је спора, онда је то свакако сури пуж. Зоолози су, проучавајући „пуж“ исте врсте пужева, поставили дванаестак њих у један ред и на извесној удаљености комад зреле динје за чији су мирис установили да их нарочито привлачи. Он да су их пустили да отузе према циљу. После једног часа група пужева му се приближила мада сви љигави трагови нису били у правој линији. Измерили су ону најправнију и установили да износи 3 метра. То значи да је дан пуж у „доброј кондицији“ пређе 3 цела метра за један час. Ова врста опита понављана је више пута и слични резултати су увек добијени.

Да ли је Лафонтен био у праву?

Обично се каже: спор као корњача. А у чувеној Лафонтеновој басни она стиже на циљ пре зеца. Каква је онда разлика између ова два „тракача“? Даринг је посматрајући велике врсте корњача забележио да оне пређу идући право ка циљу 55 метара за 10 минута, односно нешто мање од 5 метара за минут или 325 до 330 метара на час. Мање врсте се крећу спорије. Међутим, зец без мукe пређе 50 километара за

исто време. Према томе зец из Лафонтенове басне је за време „такмичења“ могао уз пут да грицка, одмара се и „забавља“ и тако стигне други на циљ!

Један корак на одмор...

У споре животиње можемо свакако да убројимо и камелеона. Кад хоће да се помери он најпре на једној предњој ноzi рашири прсте у облику хватаљки, пружи их лагано напред и ухвати грану. Кад је сигуран да се чврсто држи он то понови са једном задњом ногом, затим другом предњом и другом задњом. За то време његово тело се нимало није помакло. На крају послужи се и својим увијеним репом да би се прихватио за грану и оградне на дрвету. Кад је тако цео „механизам“ покренут помери се и он цео 5 или 6 сантиметара. После овог „напора“ камелеону је потребан цео дан да се одмори — не помиче се више ни педаљ с

КАМЕЛЕОН

КОРЊАЧА

ФОЛАДА

КОЛА

ПУЖ

ЛЕЊИВАЦ

дрвета. За њега је пут од 1 метра на час свакако рекорд.

Да ли лењивац заслужује то име?

Велики као јазавац, лењивац је становник Јужне Аме-

рике. Живи окачен о високој грави леђима окренут надолу, брсти лишће око и помера се само толико да би дохватио ново. Ако неким случајем мора да хода по земљи онда најпре увуче сво

је веома дуге канџе у стопала, као што се савије оштрица у перорезу. Чим уграби прилику поново се успује на најближе стабло. За тај „напорни“ посао утроши максимум брзине: 15 минута — да би се што пре дочепао свог склоништа високог око 20 метара.

Док се попне — човек изгуби стрпљење

Коала, аустралијски торбар, сличан какадифастом меци, још је спорији од лењивца, а има скоро исте навике као и он с том разликом једино што он може да живи само међу еукалиптусовим дрвећем чије лишће одговара укусу сваког коале! Због тога је скоро не-

могуће сачувати их у затворима. Човек може коалу сатирати да посматра а да не примети да се уопште помери, па и кад се сутрадан врати, затећи ће га на истом месту. Његова лењост је још увећана тиме што има обичај да више месеци носи на леђима свог по томка, а понекад чак и његовог малог.

Рекорд: 3 милиметра за 10 месеци

Могло би се помислити да су животиње које живе у јазбинама споре и да их баш копају зато да би се заштитиле од изненађења. Међутим, није тако, готово све побегну врло брзо. Изузетак представља фолада, морски мекушац, који дуби најтврђе стене да би ту направио сигурно склониште. Ходник је тачно онолики колико је она дугачка — свега неколико сантиметара. Наравно треба рећи и то да јој је за овај посао потребно десет месеци да би се покренула само 3 милиметра. Истина она и не ма шта друго да ради целог живота, али ипак то је рекорд: неколико милиметара за 10 месеци!

Девојчица и палеонтологија

Стварни оснивач модерне палеонтологије (наука о изумрлим бићима) сачуваном у облику фосила и живим бићима) била је дванаестогодишња Мери Енинг из Лајпцига, у Немачкој. Она је 1811. године ископала први фосилни скелет једног ихтиосауруса. Ихтиосаурус су били риблики гуштери, који су

живели у морима. Били су дуги преко 12 метара, а по облику су личили на данашње делфине. Она је фосил пажљиво извадила и била је прва која је такву једну ископину ставила на располагање науци. Касније је она ископала и скелете једног плезиосауруса и први скелет птеродактила. Плезиосаурус су били

змијолики гуштери врло дугог врата, главе мале и змијолике, а удови су им имали облик пераја. Птеродактили су врсте преисторијских птица, из групе летећих гуштера. Достигли су размере орла. У предњем делу кљуна имали су мале зубе, а реп им је био кра-

ВРЕМЕПЛОВ ПО РОМАНУ Х. Ч. ВЕЛСА

КРЕНУО САМ ПРЕМА ПИЈЕДЕСТАЛУ ЗНАЈУЋИ ДА СУ МОРЛОЦИ ТАМО ОДВУКЛИ МОЈ ВРЕМЕПЛОВ

МОЖДА КУ ОВИМ МОКИ ДА ДАЗ-БИЈЕМ ВРАТА!

ГЛЕ! ВРАТА СУ ОТВОРЕНА!

ЕВО И МОЈ ВРЕМЕПЛОВ!

ПОКУШАЛИ СУ ДА МИ НАМЕОТЕ КЛОПКУ! МИСЛЕ ДА МЕ МОГУ НАДМУДРИТИ!

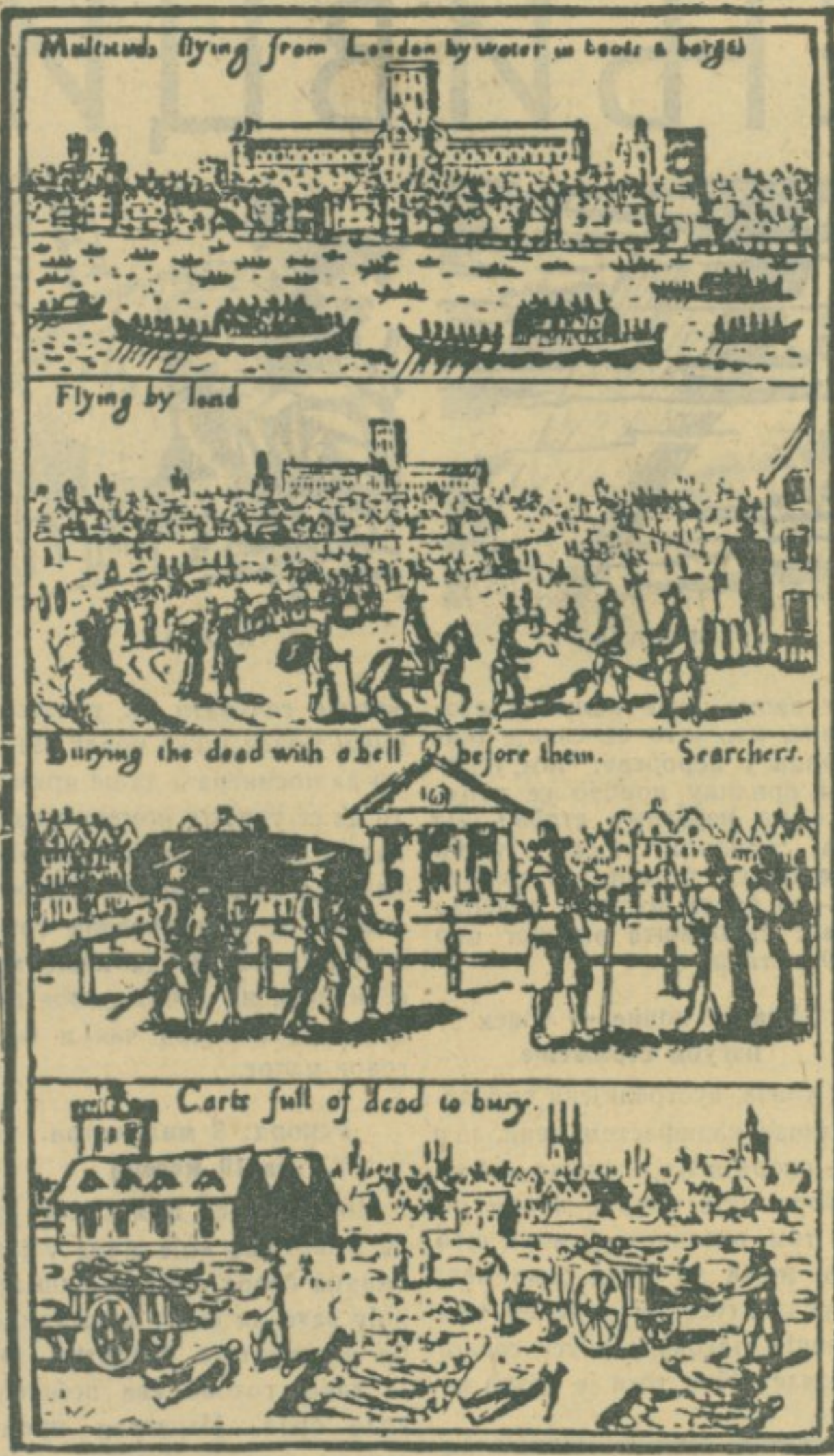
ИЗВАДИО САМ ИЗ ЦЕПОВА КОНТРОЛНЕ ПОЛУГЕ ВРЕМЕПЛОВА.

А ОНДА САМ УШАО У СКЛОНИШТЕ

ДОК САМ ПРЕГЛЕДАО МАШИЊУ ВРАТА СУ СЕ ЗАТВОРИЛА... ТО САМ И ОЧЕКИВАО!

МОРЛОЦИ СУ ИСПРУЖИЛИ РУКЕ ПРЕМА МЕНИ БРЗО ОАМ УГЛАВНО ПОКРЕТАЧКЕ ПОЛУГЕ И...

ИДУКЕГ ТРЕ-НУТКА ВЕК САМ ЛЕТЕО КРОЗ ВРЕМЕ.

ОДОЗГО ПРЕМА ДОЛЕ: БЕЖАЊЕ ИЗ ЛОНДОНА ЧАМЦИМА, БЕЖАЊЕ СУВОЗЕМНИМ ПУТЕВИМА, САХРАЊИВАЊЕ ПРЕМИНУЛИХ (ИСПРЕД КОВЧЕГА ЈЕ ЧОВЕК СА ЗВОНОМ) И КОЛА ПУНА МРТВИХ КОЈЕ ТРЕБА САХРАНИТИ

НАЈСТРАШНИЈА ЕПИДЕМИЈА КУГЕ

Наши преци били су немоћни пред једном од најстрашнијих болести — кугом. Од епидемије куге која је 1666. године трајала шест месеци Лондон је готово сасвим опустео. Многе породице су затрпте, а читаве улице су остале без становника. Несрећа која се те године сручила на Лондонце добила је свој епилог у највећем пожару Лондона у коме је у септембру 1666. године изгорело 1.300 кућа.

У току прве недеље од куге је умрло 700 Лондонаца. У Вестминстеру гробља су била пуна, па су се мртваци морали сахрањивати на пољима. Звона су по цео дан брујала. Петисовом кочијашу је позлило. Имао је прау бубуљицу на бутини. Умро је после два дана. Није дуго по трајало, па је умро и Пелисов слуга. Свака кућа у којој је неко умро или оболео од куге је затворена. На њој се налазио велики црвени крст и натпис: „Нека се бог сажали на њих“. Месец дана касније умирало је по 3.000 Лондонаца недељно. Лордмер је наредио грађанима да после девет сати више не излазе на улице. У току ноћи су сахрањивани мртваци. Крајем августа умирало је 6.000 Лондонаца недељно. Врхунац епидемије био је 7. септембра. Тог дана куга је покосила 6.978 грађана. Смрад је по улицама Лондона био тако неподношљив да су жене падале у несвест. Лордмер је наредио да се по свим улицама упале велике ватре као што је то чињено за време епидемије куге у античко доба.

Читаве породице су покошене, а многе улице су остале празне. У Лондону се више ништа није могло наћи за јело и за пиће. Темзом више нису пловили бродови, а у запуштеном дворашту Вајтхола (двора) порасла је трава. У Вестминстеру помрли су сви лекари. У животу је остао само један апотекар. Епидемија је почела да јењава тек у октобру. Страх од смрти завладао је до те мере умом и срцем Лондонаца да више није било ниједног грађанина који се није предавао магији. Сваки је носио на себи неки талисман, амаџију, стварицу против урока. Једни су носили амаџије са жаљивим ногама или змијским отровом, други „филозофско злато“, трећи су од јутра до мрака мрмљали „абракадабра“ и разне друге неразумљиве речи и празновернице. За шест месеци колико је трајала епидемија куге помрло је око 100.000 Лондонаца. У тај број нису урачунати сиромаси, квекери (који нису хтели да звона зволе за њима), класти и богаљи. Да несрећа буде већа 2. септембра исте године Лон-

дон је захваћен незапамћеним пожаром. После неколико часова горело је 300 кућа. Дуж Темзе су се запалили магацини, смола, жито, бачве пуне брездија итд. Ноћ је била светла као дан. Камене је искакало из зидова катедрале Светог Павла као топовска жулад. Најзад се катедрала срушила, а са њоме је изгорела литература од неочењиве вредности. Нестали су драгоцени рукописи, романи, позоришни комади. Изгореле су и многе књижаре, а Лондон је преко ноћи остао без дела латинских и страних писаца. У току пожара изгорело је 1300 кућа и 92 цркве. Животе је изгубило преко 5.000 Лондонаца.

ЗАРОБЉЕНЕ У ЛИФТУ

Три девојке из Борнемаута, у Енглеској, које станују у истој згради, истовремено су ушле у лифт и не слутећи да је то почетак једне кратке, али не баш пријатне „авантуре“. Уместо да се заустави на жељеном спрату, лифт је одвезао девојке до тавана, а затим их је, не заустављајући се, спустио у подрум да би одмах опет кренуо увис...

Лифт се без престанка кретао горе-доле читавих четрдесет пет минута и за то време девојке су се 59 пута прошетале од тавана до подрума. Спасио их је један техничар.

Фајална година

У 1890. години је преминуло тринаест наших књижевника и то: Фрања пл. Жигровић 12. јануара, Ђура Галц 21. фебруара, Јован Димитријевић 4. марта, Мита Ракић 5. марта, Драгутин Феркић, 16. марта, Владимир Красић 21. марта, Давид Поповић 24. марта, Стеван Владислав Калански 4. маја, Огњеслав Угљешинић 27. маја, Новак Радонић 29. маја, Ивањ Мажурић 23. јула, Јосип Мишкаповић 20. септембра и др. Лаза К. Лазаревић 29. децембра.

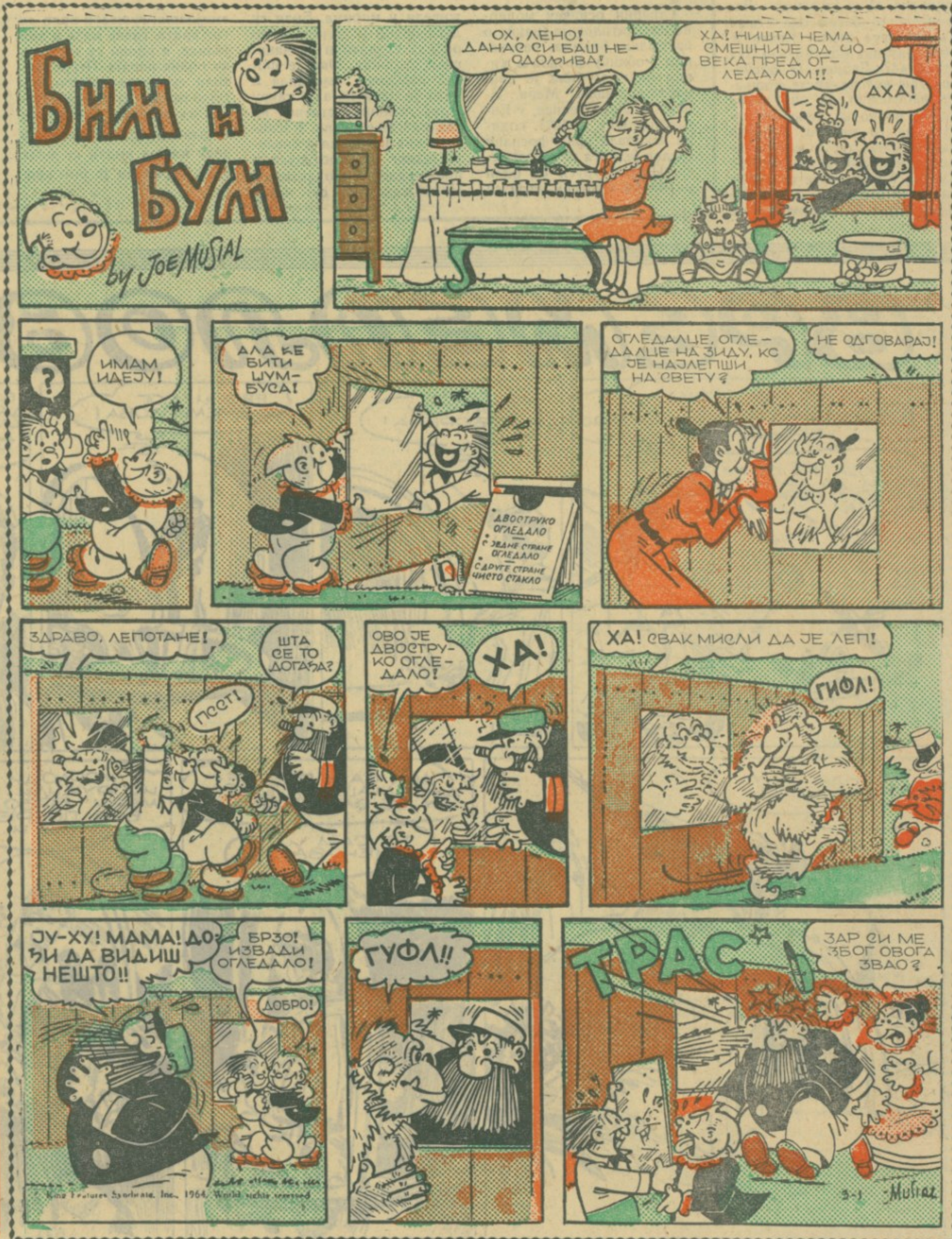
Прве вести о епидемији куге јавиле су се у Лондону у априлу 1665. године. Болест је долазила из Холандије. То је био „отрован поклон“ побеђеног непријатеља. Опис велике епидемије постоји код Давијела Дефоа, писца „Робизона Крусоа“. Међутим, Дефо је писао о тој трагедији Лондонаца тек 57 година касније. Жива сведочанства о најстрашњој епидемији у историји Енглеске сачувана су у дневнику Самјуела Пеписа, вишег службеника Британског адмиралитета.

Чим су се пронели први гласови о епидемији велики страх је обузео Лондонце. Многи грађани на улицама ни су смели да дишу, него су држали бурмутуцу дувана или марамицу натопљену мириси ма коју су стално држали под носом. Лондон је почео да се празни. Кочије, дилижансе, кола, пешаци, сви који су могли бежали су из града. Отпутовао је и краљ и цео двор. Холандски трговци претворили су своје куће у праве тврђаве и никога нису пуштали на

Несаломљиво огледало

Опна од прозирне пластике дебљине од око једног стотог дела милиметра покривена слојем метала помоћу методе таложења алуминијских пара у вакууму — то је ново, несаломљиво огледало. Да би огледало било јавно, опна се разапине на рам од најтањег фурнира или пластичног материјала. Поред издржљивости и мале тежине, ново огледало има још једну неочењиву особину: оно се ни под каквим условима не може замаглити јер је његов топлотни капацитет тако мали да огледало прак-

тично никад није хладније од околне средине. Ново огледало израђено је на иницијативу Британског ваздухопловства. Економично је не само због своје мале тежине, већ и у случају удеса не угрожава посаду разбијеним комадима. Због тога што су потпуно безбедна, сличним огледалима почеће ускоро да опремају и аутомобиле. Нарочито велику примену наћи ће нова огледала у космонаутици и испитивању космоса, у медицини, телевизијским студијима и сличном.

ПАНЧИЋЕВ СПОМЕНИК

Заслужном научнику Јосипу Панчићу (1814—1888) подигнут је споменик у парку на Студентском тргу. Време је одавно избрисало некадашња златна слова, али се види да је то Панчић, у реденготи, са лупом у десној и биљком у левој руци. На споменику стоји да га је подигла Београдска општина, али се из даљих редова види да га је наручило министарство просвете.

У часопису „Отаџбина“ објављено је писмо из Париза, датирано јуна 1891. године под шифром Б. П. (Богдан Поповић, доцније професор универзитета у Београду), где се цитира у целини захтев који су тадашњи српски студенти у Паризу упутили професорском савету Велике школе у Београду. Поповић су га између осталих: Војислав Вељковић, Чедо Михаиловић, Богдан Поповић, Слободан Јовановић, Ж. Перић, Паја

Јовановић, Драги Протић, Славко Грујић и други. У ње му су тражили да се професори заузму код министра просвете за кредит од 5.000 динара да би се откупила од ливца статуа Ј. Панчића коју је израдио вајар Ђорђе Јовановић по наруџбини мити-старства просвете.

Богдан Поповић затим опширно пише са каквим се тешкоћама борио млади даровити вајар, који је тада дипломирао на Уметничкој академији у Паризу, при изради ове статуе.

„Имао је само једну фотографију при руци, и то врло рђаву. Није знао ни Панчићеву висину ни обим груди. Тражио је да му се пошаље један Панчићев капут, али га није добио. Поред свих тешкоћа Јовановић је успео да изради лепу статуу у гипсу, која је потом саливена у бронзи. Сликара Паја Јовановић се повољно изразио о овом делу а један париски стручњак, Јовановићев професор Шањи, казао је: „Статуа мирно замишљена и израђена, приказује донста научника; Јовановић је вештак који веома озбиљно ради и напредује и заслужује сваку помоћ. Уверен сам да га треба потпомагати јер ће чинити част својим покровитељима.“

Поповић овако даље резонује: „Генерације, за које се споменик у ствари и диже неће знати какав је тачно изгледао Панчић да би га упоређивали са статуом.“

Људи који су лично познати Бранка Радичевића говорили су да слика на његовим издањима једва ако личи на њега. Цео свет је примио ту слику овакву како је објављена — за веродостојну.

Између двадесет Шилерових и Гетеових слика које до сада знамо, ниједна није равна другој.“

КОНСТАНТИН ФЕОКТИСТОВ, НАУЧНИК ЕКИПЕ, ЧИЈИ ВЕЛИКИ ПОРТРЕ ПОСМАТРАЈУ ЊЕГОВ ОТАЦ И СИН

ПРВИ «АУТОБУС» У ВАСИОНИ

Недавно експеримент који је извршен у Совјетском Савезу када су заједно послата у космос три човека био је велико изненађење за цео свет. Три човека заједно, али не три пилота — већ екипа истраживача: пилот Владимир Комаров, лекар Борис Јегоров и научник Константин Феоктистов.

Наши читаоци су већ упознати са детаљима овог заједничког лета, али их можда још неке ствари интересују: пре свега опит, јер то је у ствари више опит, него неко путовање у космос како се обично замишља.

После појединачних летова, (краћих, а затим дужих), после лета близанца и лансирања сонди директно на Месец и планете, ово је у ствари био експеримент космичког брода који би у будућности требало да понесе читаву једну посаду.

Преминућство овако састављене екипе пада у очи: пилот, који треба да користи стечена искуства својих претходника, лекар и научник тре-

ба да очима проверавају и комплетирају оно што је до сада вршено аутоматским путем приликом ранијих летова. Према њиховим мишљењима потребно је конструисати прототип космичког брода који ће бити начињен према запажањима три космичка путника, који су заправо и били задужени по разним дужностима.

Лекар ће морати да поднесе извештај о способностима: физичкој, психолошкој, менталној, физиолошкој и о раду једног заједничког лета. Претпоставља се да дуже путовање у васиони може да створи посади мучна искушења нерва у једном сувише малом обитавалишту. За сличне тешкоће знају сви они који су пловили подморницама. Исто тако влада мишљење да се може догодити да једна екипа, везана заједничким задатком, под повољним психолошким условима може бити у стању да савлада и најтеже тешкоће, као и да лет у заједници буде што подношљивији.

Јесте ли већ чули да...

...крпче се зове у Македонији, марама ко-

јом се играчи у колу међу собом држе.

...на подручју данашњег градића Пореча у Истри постојало је насеље још 2.000 година пре наше ере.

...труса је коло које се игра у једном делу Херцеговине. Врло је живо, иако без музичке пратње — чује се само звецкање ниски сребрних и златних пара на грудима жена, док мушкарци подврискују.

...у Енглеској је начињен први пароброд 1814. године.

...као сасвим млад Константин Сергејевич Станиславски, оснивач чувеног позоришта, био је прво концертни директор и аранжер музичких приредби у Москви.

...према попису становништва 1839. године Осјек је тада има 11.430 становника.

...из Енглеске је пре нет обичај да се при обедовању виљушка др-

жи у левој а нож у десној руци.

...1624. године енглески парламент је укинуо сва позоришта, иако је и сам Чарлс I Стјуарт глумио у свом дворском позоришту. После шест година забрана је поштрена: сваки глумац је кажњаван шишом а сваки гледалац са пет шилинга глобе.

...Хомер у својој „Одисеји“ помиње рукавице и то кожне.

...рапсоди су са венцем на глави и палицом у руци лутали и певали Хомерове и друге песме уз свирање на лири, а доцније и без музичке пратње.

...Француска има једног студента на 215 становника, док у САД долази 1 на 122.

...најстарији национални амблем на свету је застава Данске — вељки бели орао на преној основи — позната под именом Данеборг или данска застава а потиче из око 1218. године. Усвојена је после битке у Естонији.

...шеснаестог јула 1861. основано је Српско народно позориште у Новом Саду као културном центру Војводи-

не. Оно је било прво професионално позориште у Јужних Словена уопште.

НАЈСТАРИЈЕ СТРУЧНО УДРУЖЕЊЕ

У Београду је још 1872. године основано Српско лекарско друштво кад још ни правници ни професора нису имали своје професионално удружење мада су били многобројнији од лекара.

Друштво је основало 15 београдских лекара. Од укупно 63 њих у целој Србији, уписало се прве године у чланство само 24, али се број чланова брзо повећавао. Било је почасних и дописних чланова

(71) махом ван Србије. Почасни чланови били су Ђура Даничић, Сима Лозанић, Влад. Јакшић и други научни радници ван земље. Одмах је покренут и друштвени орган „Српски архив целокупног лекарства“ који и данас излази. Први председник друштва био је др Младен Јанковић, потпредседник др Владан Ђорђевић и благајник др Петар Остојић.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Водоравно: 1) птица грабљивица, 5) гасовито стање неке материје, 9) шкртост, 10) географски појам, 11) вулкан на Сицилији, 12) мера за површину, 13) река у Африци, 15) америчка скраћеница за „све у реду“, 16) килим, 18) целокупан, 20) део тела код животиња, 22) личност из једне Шекспирове трагедије, 24) груб налет, 26) наш недавно преминули сликар, 27) престоница старе Арголиде, 29) гојење свиња, 31) град у Француској, 33) јапанска мера за тежину, 35) познати немачки композитор, 37) сугласник и самогласник, 38) предмет слепог обожавања, 40) једна планета, 42) несташност, 43) име глумца Гивиса, 44) једнака.

Усправно: 1) пасија, 2) оверовање, 3) острво у Јадранском мору, 4) веран, 5) врста инсекта, 6) женски певачки глас, 7) вуна на животи овица, 8) град у Египту, 14) документ, 17) шкотски астроном (1814—1892), 19) влажност, 21) слово латинице, 23) два суседна слова, 24) бурманско мушко име, 25) скраћеница за музичку ознаку „тремоло“, 26) купалиште на острву Вису, 28) климатско место у средњем делу Јулијских Алпа, 30) згуснута водена пара у атмосфери, 32) комедија Бранислава Нушића, 34) староримски чиновник, 36) азијски номадско-скитачки народ, 39) показна заменица, 41) презиме проналазача узрочника маларије.

1	2	3	4	5	6	7	8
9							
10				11			
12			13	14			15
16		17	18	19			
	20	21		22	23		
	24			25			
26			27				28
		29	30		31	32	
33	34		35	36		37	
38		39		40	41		
42							
43				44			

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) опит, 5) ауто, 9) Сервантес, 10) орао, 11) такт, 12) го, 13) Рур, 15) ар, 16) она, 18) ред, 20) тле, 22) уво, 24) Лендава, 26) Еос, 27) НИИ, 29) тес, 31) оро, 33) Б(ојн) М(илитни), 35) Ака, 37) ар, 38) раст, 40) „Монд“, 42) успаванка, 43) стар, 44) Лион.

Усправно: 1) Осогов, 2) перон, 3) Ира, 4) твор, 5) антре, 6) ута, 7) тека, 8) острво, 14) уредник, 17) агест, 19) Дувно, 21) ли, 23) Ва, 24) Ло, 25) А(ндрис) И(во), 26) Елбрус, 28) Јордан, 30) ратар, 32) Ранко, 34) маст, 36) амал, 38) Спа, 41) они.

НОВИТЕТИ У РАДИО-ТЕЛЕВИЗИЈИ

Различити новитети у области радија и телевизије су недавно приказани на индустријској изложби у Берлину.

Испробан је и рад једног магнетфона који може истовремено на десет трака да бележи десет различитих репор тажа. Једанаеста магнетска трака служи за синхронизацију са филмованим сликама, док дванаеста може да управља приликом приказивања на телевизији. Овај апарат био је употребљен за време Олимпијских игара у Токију.

Други излагач је приказао магнетфон који може истовремено да бележи звук и слику а једноставан је за руковање као и обичан који бележи само звук.

Мада се магнетска трака овог апарата одвија брзином од само 19 сантимера у секунду, магнетска трака за слику прима утиске брзином од 24 метра у секунду што омогућава да се изванредно репродукује.

Приказана је такође и једна

нарочита инсталација препоручљива специјално за преносе телевизијских емисија у долинама где су услови пријема неповољни. Антене, постављене на врху највишег планинског масива могу да хватају три програма различитих телевизијских студија који их преносе једној дистрибутивној централној у долини а она одатле снабдева 2000 телевизијских пријемника.

НАПРАВИ САМ — НАПРАВИ САМ — НАПРАВИ САМ — НАПРАВИ САМ — НАПРАВИ САМ

ПТИЦА ШТАКАРА

Досад сте направили већ више предмета који се покрећу помоћу песка. Ова симпатична птица звана штакара употпуниће ту вашу збирку.

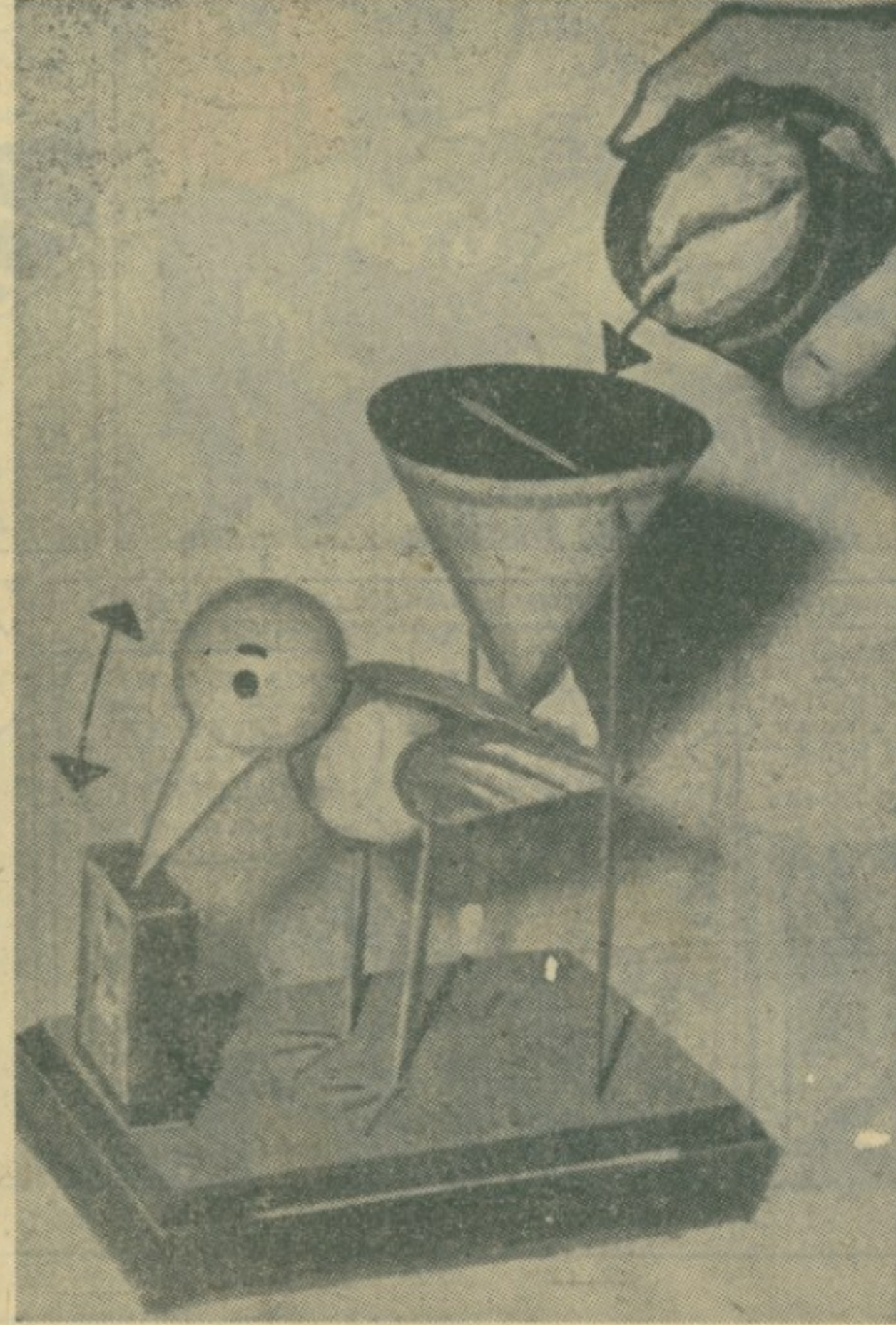
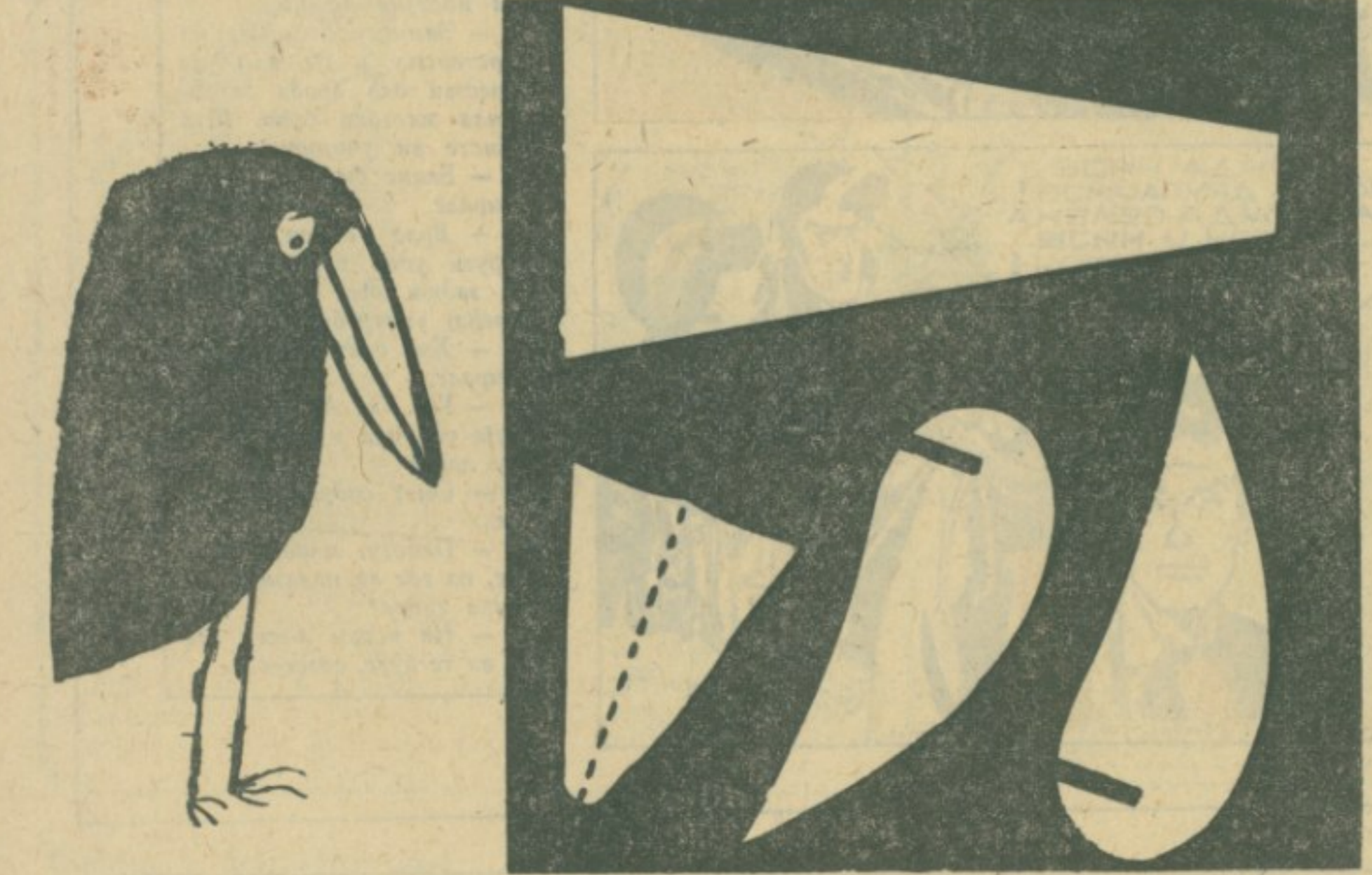
На један крај постоља од дрвета или чврстог и дебљег картона (9x14 см) залепите усправно кутију од шибнице која ће вам послужити као посуда за храну и упоришни зид, а на другом крају, 3,5 сантиметра од ивице залепите по један држач од гвоз-

дене жице висок 15 сантиметара, у који ћете ставити фишек направљен од чврстог папира са пречником од 8 сантиметара. Дно фишека проширите мало оловком да би кроз њега лакше пролазио фино просејани песак.

На том истом постољу на 5 сантиметара од ивице залепите мање држаче од жице високе 7,5 сантиметара који ће на свом горњем делу носити птицу: две пинг-понг лоптице — за главу и

тело уз неколико делова од бристол папира: кљуи, крила и реп. Њихов облик видите на нашем цртежу број 2.

После бојења и сушења мала штакара ће моћи да кљуца ако сипате песак у фишек. Падајући кроз отвор на репић птице песак ће чинити да њен кљуи удара у кутију шибнице чиме се ствара утисак да птица кљуца.

ЦОХ НА ЗАДА

Ква-Ква!

Уређује Паја Патак

НЕЈАСНО МУ

Када је наставник дошао у разред била је велика ларма, па он повика: — Тако што да се више није десило. Убудуће да буде мир. Сутра када уђем у разред мора да се чује како мува зуји. Јесте ли разумели?

Сви у хору одговарају да су разумели, само се Влаја нешто врлоли. Учитељ је то приметио, па га је запитало: — Ти си, Влајо, хтео нешто да питаш?

— Да, а ко треба да донесе муву која треба да зуји да бисте је ви чули?

ТАМО ГДЕ И ОН

Адмирал посети један брод и поче да испитује Шилу који се спремао да постане официр.

— Замислите да сте на крстарењу и да вам је предњи део брода захватила жестока буре. Шта бисте ви учинили?

— Бацо бих сидро, адмирале.

— Врло добро, а ако други удар буре захвати и задњи део који бисте уређај употребили?

— Хм, опет сидро, адмирале.

— Ух! Ух! А кад би олуја ударила у десну страну лађе?

— Опет сидро, адмирале.

— Побогу, млади човече, па где ви налазите толика сидра?

— На истом месту где и ви те буре, адмирале.